

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Veřejný prostor

Předkládá: Barbora Šejdlová

Vedoucí diplomové práce: JUDr, Tomáš Louda, CSc.

Plzeň, 2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Barbora ŠEJDLOVÁ
Osobní číslo:	R18N0043P
Studijní program:	N6807 Veřejná správa
Studijní obor:	Veřejná správa
Téma práce:	Veřejný prostor
Zadávací katedra:	Katedra veřejné správy

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Definice veřejného prostoru
3. Hřbitovy
4. Šetření
5. Závěr

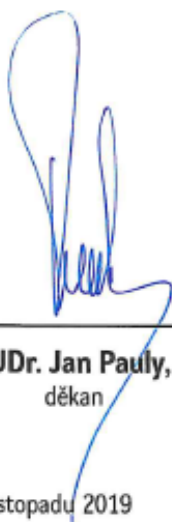
Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz zvláštní seznam

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **29. března 2019**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2020**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. listopadu 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Veřejný prostor“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni, duben 2020

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu diplomové práce JUDr. Tomáši Loudovi, CSc., za konzultace a odborné vedení, které mně poskytl při zpracování této práce.

Obsah

Úvod.....	9
1 Veřejný prostor	11
1.1 Veřejný prostor v legislativě.....	13
1.2 Veřejné prostranství.....	14
1.3 Využívání veřejného prostoru.....	16
1.3.1 Zásady územního rozvoje.....	17
1.3.2 Územní plán	17
1.3.3 Regulační plán.....	18
1.3.4 Územní studie.....	18
1.3.5 Územní analytické podklady	19
1.4 Dělení z hlediska vlastnictví.....	19
1.4.1 Veřejné prostory	19
1.4.2 Poloveřejné prostory.....	20
1.4.3 Polosoukromé.....	20
1.4.4 Soukromé prostory	20
1.4.5 Gated communities.....	21
1.5 Typologie členění veřejného prostoru	22
1.6 Vytváření funkčního veřejného prostoru	25
2 Hřbitov	27
2.1 Historická perspektiva	28
2.2 Kulturní instituce	30
2.3 Dělení hřbitovů	32
2.3.1 Veřejná pohřebiště.....	32
2.3.2 Neveřejná pohřebiště.....	33
2.3.3 Válečná pohřebiště	33

2.4	Hřbitov v Dýšíně.....	34
3	Šetření	35
3.1	Vyhodnocení jednotlivých otázek	37
3.2	Vyhodnocení odpovědí dle věku respondentů.....	51
3.3	Vyhodnocení šetření	61
	Závěr.....	64
	Resumé	66
	Seznam použité literatury	67
	Knižní zdroje	67
	Internetové zdroje.....	69
	Právní předpisy a judikatura.....	69
	Seznam použitých zkratk	71
	Seznam Tabulek	72
	Seznam obrázků	73
	Seznam příloh.....	74
	Přílohy	75

Úvod

Téma mé diplomové práce je *Veřejný prostor*. Zvolila jsem si jej z důvodu, že veřejný prostor je součástí našich každodenních životů, našich rituálů, zvyklostí, náhodných i dobrovolných aktivit a ani si to neuvědomujeme.

V teoretické části mé práce se podrobně zabývám veřejným prostorem jako samostatným pojmem a uvádím ho v souvislostech. V druhé, praktické polovině práce se zabývám také veřejným prostorem, který je pro člověka nevšedním, a tím je hřbitov. Vycházím z teorie, že hřbitov je místem, které v současné době nenavštěvujeme tak hojně jako některá další veřejná prostranství, a proto v jeho prostorách můžeme pociťovat intenzivnější emoce. Mým cílem v praktické části je zhodnotit, zda lidé vnímají hřbitovy jako rovnocenný veřejný prostor, který naplňuje veškeré znaky veřejného prostranství.

V první kapitole se zaměřuji přímo na pojem veřejný prostor. Uvádím jeho původ a ekvivalent k anglickým slovům „public space“ a „open space“. Dále se zabývám definicemi termínu, charakteristikou, kterou odkazují na legislativní zakotvení. Také zde zmiňuji pojem veřejné prostranství a vztah k veřejnému prostoru. Rozdělují prostor dle vlastnictví a uvádím zde také typologii veřejného prostranství. Při procesu tvorby veřejného prostoru je nutné dodržovat zásady a principy, které také uvádím ve své práci.

V druhé kapitole charakterizují pojem hřbitov s odkazem na právní rámec, popisují jeho historický vývoj až do současnosti, uvádím nové fenomény v oblasti pohřbívání a zabývám se zde dělením tradičních hřbitovů.

Ve třetí kapitole se věnuji vlastnímu šetření, které je zaměřeno na vnímání hřbitovů mezi obyvateli České republiky. Respondentům bylo položeno 21 otázek, které souvisely s vnímáním veřejného prostoru, hřbitovů a představy využívání těchto duchovních prostorů ke komerčnímu užití. Vycházím z poznatků z východní Anglie, konkrétně z oblasti Norfolk, kde hřbitovy splývají s každodenním životem ve městě i na vsi a tento prostor je zde naprostou součástí běžného života, kde se lidé cítí příjemně. Ve svém výzkumu se dotazuji sta občanů České republiky, kteří jsou starší 15 let a žijí v Plzeňském kraji.

Ve čtvrté a závěrečné části své práce se snažím shrnout veškeré poznatky, které jsem díky zpracování diplomové práce získala. Pokouším se o subjektivní hodnocení právní úpravy veřejného prostoru a hřbitovů ve vzájemné komparaci s výsledky mého šetření. Součástí diplomové práce jsou fotografie tzv. ekologického pohřbu v ptačí rezervaci v obci Titchwell, Kostela svatého Petra a Pavla a přílehlého pohřebiště ve anglickém městě Cromer, Kostela svatého Štěpána a jeho okolí a interiér kavárny, která je uvnitř kostela provozovaná, ve města Norwich.

1 Veřejný prostor

Termín veřejný prostor a veřejná prostranství jsou pojmy, s nimiž se ve svém životě často setkáváme. Je možné jej vymezit jako vše kolem nás, prostor, v němž se pohybujeme, který nás obklopuje, a především je to prostor, který sdílíme s ostatními lidmi. Okolní prostředí nás ovlivňuje v našem každodenním životě, a proto je veřejný prostor naší nedílnou součástí. Tyto dva pojmy nejsou předmětem diskusí jen v politických debatách a mezi odborníky, ale zájem projevuje i laická veřejnost, které není lhostejné, jak je veřejný prostor přeměňován a využíván pro různé aktivity, popřípadě převeden z prostoru veřejného na soukromý, a to nejen ve prospěch samotných sídel a obyvatel. Součástí veřejného prostoru jsou i zařízení, využívající obnovitelné zdroje energie jako větrné elektrárny. Tím vystává otázka, jak skloubit potřeby veřejnosti, ochranu krajiny a jejího panoramatu, zachování veřejného prostoru pro naše budoucí generace a využívání alternativních zdrojů. Veřejný prostor nemá jednu definici, ale je možné ho vyjádřit celou řadou definic, které jsou ale závislé zejména na úhlu pohledu a účelu, pro které byly vytvořeny. Jedním z možných výkladů termínu veřejný prostor od Jana Gehla je: „*Veřejné prostory města, nebo obytné zóny, poskytují příležitosti pro setkávání a denní aktivity lidí, umožňují jim být ve společnosti jiných lidí, vidět se a slyšet navzájem a poznávat jednání spoluobčanů v rozličných situacích.*“¹

Další definicí veřejného prostoru Vladimírou Šilhánkovou je: „*Nezastavitelný prostor ve městě, který je volně přístupný všem obyvatelům a návštěvníkům města, buď nepřetržitě, nebo s časovým omezením. Základní charakteristikou veřejného prostoru je jeho obyvatelnost spojená s užitností pro obyvatele, slouží k provozování nejrůznějších pohybových a pobytových činností*“² Miroslav Kalný uvádí ve své knize dělení veřejného prostoru v užším smyslu, kdy je veřejný prostor vnímán pouze jako prostranství a v širším smyslu, kdy ho je potřeba pojmout jako nehmotnou formu, např. média a internet. Jeho definicí: „*Veřejný prostor je velmi obsáhlým pojmem, neboť k jeho naplňování dochází na multidisciplinární úrovni*“.³ K vymezení pojmu veřejného prostoru

¹ GEHL, Jan. *Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2000. s.17, ISBN 80-95834-79-0.

² ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd. 1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9

³ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2017 s. 1. - 74 ISBN 978-80-261-0707-1.

je zde důležité uvést termín veřejný zájem⁴, který se s ním úzce pojí a na jehož základě samotný veřejné prostor vzniká.⁵

Z výše uvedeného lze vyvodit, že jednotnou a jednoznačnou definici pro veřejný prostor lze najít velice obtížně. Můžeme ale říct, že na základě uvedených informací lze za veřejné prostory považovat veškeré nezastavěné prostory mezi budovami a vně budov, které jsou veřejně přístupné. Navíc je zde patrné, že ve veřejných prostorech se odehrávají interakce mezi občany, vytvářejí se zde mezilidské vztahy a slouží jako místo k sdružování. Ve veřejném prostoru se provozují tři druhy venkovních aktivity, jimiž jsou nezbytné aktivity, volitelné aktivity a společenské aktivity.

Nezbytnými aktivitami jsou chození do práce či do školy, nakupování, čekání na dopravní prostředek, případně na osobu apod. Jedná se o aktivity, které jsou většinou spojené s chůzí, probíhají v podstatě celoročně a za všech venkovních podmínek, okolní prostředí na tyto aktivity nemá téměř žádný vliv. Na rozdíl od volitelných aktivit, jako procházky, slunění, hraní, postávání, sezení a pozorování okolního života, které jsou ovlivňovány na svém výkonu okolním prostředím. Tento druh aktivit lze provádět pouze za příznivých venkovních podmínek, kterými jsou optimální počasí a místo. Společenské aktivity jsou různé, dle prostředí, kde se odehrávají, v obytných ulicích, poblíž škol, v rušných městských ulicích a promenádách, ale vždy jsou to tzv. výsledné, protože vznikají spojením aktivit nezbytných a volitelných. Společenské aktivity jsou souborem veškerých aktivit, které se spontánně odehrávají v přítomnosti jiných lidí ve veřejném prostoru. Mohou jimi být například pozorování a poslouchání ostatních lidí, pozdravy, konverzace, hrající si děti a veřejné aktivity různého druhu. Ačkoli hmotný rámeček přímo neovlivňuje kvalitu společenských vztahů a kontaktů, odborníci, jimiž jsou architekti a projektanti mohou ovlivňovat podmínky pro setkávání a tvorby společenských aktivit, protože veškeré aktivity a události společnosti jsou nejdůležitějším bodem veřejného prostranství.⁶

⁴ Veřejný zájem je neurčitým právním pojmem, který nabývá obsahu při konkrétní situaci

⁵ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2017. s. 74, ISBN 978-80-261-0707-1.

⁶ GEHL, Jan. *Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2000. s.11-16, ISBN 80-95834-79-0.

Pro každou obec i stát je nezbytné vytvářet příjemný a funkční veřejný prostor, díky němuž lidé budou trávit více svého času volitelnými a společenskými aktivitami, které podporují komunikaci a tvorbu mezilidských vztahů, s nimiž souvisí i pocit štěstí jedince.

1.1 Veřejný prostor v legislativě

V české právní úpravě neexistuje jednoznačná definice, která upravuje pojem veřejného prostoru v širším slova smyslu, avšak lze k veřejnému prostoru přistupovat z několika úhlů a v užším způsobu vnímání.⁷ Samotná náměstí, parky, ulice a jiná místa, která jsou veřejně přístupná, jsou nazývána veřejným prostranstvím několik let, avšak až v roce 2000 získaly tyto pojmy právní rámec, a to v zákoně o obcích, zákon č.128/2000 Sb., v roce 2006 jej nepřímo zmiňuje stavební zákon, tj. zákon č.183/200 Sb., o územním plánování a stavebním řádu a dále veřejná vyhláška o obecních požadavcích na využívání území. Jako první definici najdeme v §34 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích, který říká: „*Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.*“ V této definici je zajímavé, že v úvodu se mluví o veřejném prostranství a následně je použit i výraz veřejný prostor, což mě nutí k závěru, že definice jsou nejednotné především z důvodu, že pojmy jsou již v právní úpravě, která by měla být výchozím pramenem zaměňovány. Jak je možné si všimnout veřejný prostor je zde vymezen jako prostor, který je fyzicky neohrazený a také, který je neomezeně veřejně přístupný.

Ve vyhlášce 501/2006 Sb. o obecných požadavcích využívání území je v §7 odst. 1 stanoveno, že: „*Plochy veřejných prostranství se obvykle samostatně vymezují za účelem zajištění podmínek pro přiměřené umístění, rozsah a dostupnost pozemků veřejných prostranství a k zajištění podmínek pro jejich využívání v souladu s jejich významem a účelem. Plochy veřejných prostranství zahrnují zpravidla stávající a navrhované pozemky jednotlivých druhů veřejných prostranství a další pozemky související dopravní a technické infrastruktury a občanského vybavení, slučitelné s účelem veřejných prostranství.*“ §7 odst. 2 říká, že plochy veřejného prostranství jsou pozemky jednotlivých druhů veřejného prostranství a také pozemky, které souvisí s dopravní a technickou infrastrukturou, občanským vybavením a musí být zřizovány v souvislosti s účelem

⁷ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2017 s. 73. ISBN 978-80-261-0707-1.

veřejných prostranství a za každé dva hektary zastavené plochy se vymezuje plocha veřejného prostranství o výměře nejméně 1000 m², do něhož se nezapočítává pozemní komunikace. V této vyhlášce je uvedena i podmínka, a to v §22, nejmenší šířky veřejného prostranství, jehož součástí je pozemní komunikace zpřístupňující pozemek bytového domu, která je 12 m, popřípadě 10,5 m při jednosměrném provozu a u rodinného domu se jedná o šířku 8 m, respektive 6,5 m při jednosměrném provozu. Součástí tohoto veřejného prostranství je nutné zřídit pruh vyhrazený pro pěší, a to v šíři 2 m. Samotný zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu pojem veřejné prostranství nedefinuje, ale odkazuje na definici, která je obsažena v zákoně o obcích. Neopominutelnou problematikou je bezbariérové užívání veřejného prostranství, které je upraveno ve vyhlášce č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích bezbariérového užívání staveb a také v Příručce technické asistence ECA 2003, která uvádí, že veřejné prostranství by mělo být bezpečné, zdravé, srozumitelné a ohleduplné pro občany s handicapem, maminkám s kočárky i starším občanům.⁸

1.2 Veřejné prostranství

Veřejné prostranství je podmnožinou veřejného prostoru a tvoří „podlahu“ města⁹ a jsou uvedena ve stavebním zákoně, v koncepci veřejné infrastruktury, zákona č. 183/2006 Sb, o územním plánování a stavebním řádu v §2 odst. 1 písmena k): 1. dopravní infrastruktura, 2. technická infrastruktura, 3. občanské vybavení, 4. veřejné prostranství, zřizované nebo užívané ve veřejném zájmu, kde se zákon odkazuje na zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích, konkrétně pak na §34, který uvádí: „*Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.*“¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 22.3.2005, sp. zn. Pl. ÚS 21/2 vymezení veřejného prostranství rozšiřuje, takto: „*Za veřejné prostranství lze tedy považovat každý prostor, který je přístupný všem bez omezení, slouží obecnému užívání a je jako veřejné prostranství určen v obecně závazné vyhlášce*“ a odkazuje se na

⁸ PRINCIPY A PRAVIDLA ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ: *Funkční složky*. In: . Brno: Ústav územního rozvoje, ročník 2019. Dostupné také z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>

⁹ MELKOVÁ, Pavla et al. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. 1. vyd. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. 2014. s 6, ISBN 978-80-87931-11-0. Dostupné také z: http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/manual_tvorby_verejnych_prostranstvi/pdf/IPR-SDM-KVP_Manual-tvorby-verejnych-prostranstvi.pdf

¹⁰ DURDÍK, Petr. *Veřejná prostranství: Veřejná prostranství, prostranství a územní plánování*. Brno: Ústav územního rozvoje, 2013. ISBN 978-80-87318-27-0.

§14 odst. 2 zákona o místních poplatcích. Obec je na základě výroku Ústavního soudu a v rámci §34 zákona o obcích oprávněná na svém území rozhodovat o tom, jaká území jsou a které lze využívat jako veřejné prostranství.¹¹

Je to plocha, která je vymezená okolní zástavbou či zelení anebo vodní plochou. Slouží veřejnosti, lidem bez rozdílu, je odrazem společnosti a jejího sociálního citění, její kulturní a ekonomické prosperity a vztahu k hodnotám, o něž je třeba pečovat. Veřejné prostranství se v průběhu let mění a vyvíjí, nejedná se pouze o změnu vzhledu či způsobu využití téhož veřejného prostoru, ale také o jeho význam. Lze říct, že veřejné prostranství je širokým pojmem, který zahrnuje různé plochy: ulice, náměstí, parky, průchody, pasáže, restaurační zahrádky, venkovní schodiště, náplavky, zastávky městské hromadné dopravy a podobně. Tyto prostory města poskytují možnosti pro denní aktivity lidí, jejich setkávání, pozorování a poznávání se navzájem a umožňují být ve společnosti druhých i bez velkých nároků.¹²

Veřejné prostranství je tzv. veřejným statkem, kdy je možné jej využívat k obvyklým účelům, ke kterým je určeno a nazývá se *obecné užívání*. Pokud jej někdo chce využít k nestandardnímu nebo mimořádnému užívání, než je obvyklé, jedná se o *zvláštní užívání*, které obvykle podléhá právní regulaci a podmíněno poplatkem. V případě veřejných statků je stanoveno, který úřad je oprávněn rozhodovat o povolení zvláštního užívání, avšak v případě veřejných prostranství tento právní rámec chybí.¹³

Pojem veřejné prostranství vznikal především zvykově a uvedené příklady nasvědčují, že se jedná o otevřená prostranství nikoli o interiéry budov. Na základě definice veřejného prostranství z §34 zákona o obcích, je základním prvkem veřejného prostranství obecné užívání, vlastnictví místa není stěžejní a díky výčtu veřejných prostranství je patrné, že se jedná o nezastřešená „otevřená“ místa „pod širým nebem“,

¹¹ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2017 s. 130-132 ISBN 978-80-261-0707-1.

¹² *PRINCIPY A PRAVIDLA ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ: Funkční složky*. In: . Brno: Ústav územního rozvoje, ročník 2019. Dostupné také z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>

¹³ ČENÍN, Karel. *Veřejná prostranství: Právník č. 10/2016* [online]. In: . 2016, s. 803-817 [cit. 2020-04-01]. Dostupné z: <https://app.codexis.cz/doc/LT/103543/s/ve%C5%99ejn%C3%A9%20prostranstv%C3%AD>

ale přesto přístupná veřejnosti. Pojem veřejný prostor sdružuje veřejnosti přístupná místa, která jsou otevřená i uzavřená.¹⁴

Díky veřejnému prostoru města poznáváme jeho charakter a kulturní hodnoty a veřejná prostranství jsou tzv. tváří města, reprezentují a komunikují vnitřní život navenek veřejnosti, tzv. „*jaké je veřejné prostranství, takové je město*“.¹⁵

K rozboru a pochopení pojmů veřejný prostor a veřejné prostranství je možné využít cizojazyčných pojmů. Z anglického termínu „*public space*“ vyplývá, že veřejný prostor je takový prostor, který není soukromý a slouží veřejnosti, především ke střetávání osob a tvorbě mezilidských vztahů, doslovný překlad anglického termínu je „veřejný prostor“.¹⁶ Překlad anglického pojmu „*open space*“ je „otevřený prostor“ a označuje prostory, které nejsou zastavěny budovami, mohou to být např. parky nebo hřbitovy.¹⁷

1.3 Využívání veřejného prostoru

V legislativě je upraveno užívání území, pravidla pro užívání staveb je obecně uvedeno v zákoně č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu a konkretizují je územně plánovací dokumentace příslušné obce či města. V §18 stavebního zákona je územní plánování definováno: „*Cílem územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích.*“ Pro optimální využití veřejného prostoru byly právně ustanoveny koncepční nástroje využití území, jimiž jsou: Politika územního rozvoje, která určuje požadavky v územním plánování na území republiky, v přeshraničí i mezinárodních souvislostech, Územně plánovací dokumentace, které v sobě obsahují:

¹⁴ČENÍN, Karel. *Veřejná prostranství: Právník č. 10/2016* [online]. In: . 2016, s. 803-817 [cit. 2020-04-01]. Dostupné z:

<https://app.codexis.cz/doc/LT/103543/s/ve%C5%99ejn%C3%A9%20prostranstv%C3%AD>

¹⁵ MELKOVÁ, Pavla et al. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. 1. vyd. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. 2014. str 23, ISBN 978-80-87931-11-0. Dostupné také z: http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/manual_tvorby_veřejnych_prostranstvi/pdf/IPR-SDM-KVP_Manual-tvorby-verejnych-prostranstvi.pdf

¹⁶ ŠTOGR, Josef. *Partnerství a participace: shrnutí témat a výstupů programu Iniciativa na podporu partnerství v komunitách - Community Partnership Support Initiative*. Praha:, s. 132, Nadace Open Society Fund Praha, 2001.

¹⁷ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd. 1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. s.8 ISBN 80-214-2505-9

zásady územního rozvoje, územní plán, regulační plán a Územně plánovací podklady, které se dělí na: územně analytické podklady a územní studii. Realizačními nástroji jsou pak: územní rozhodnutí, veřejnoprávní smlouvy, územní souhlas, územní opatření anebo regulační plán, který nahrazuje územní rozhodnutí, stavební a kolaudační povolení.¹⁸ Při tvorbě koncepce území je nutné nalézt potřebu a důležitost jeho využití a zvolit správný postup realizace. Každá obec je jedinečná, s jiným historickým vývojem, polohou a hustotou osídlení, proto nelze stanovit jednotný postup a způsob řešení a je nutné vytvořit individuální řešení místa.¹⁹

1.3.1 Zásady územního rozvoje

Zásady územního rozvoje jsou výchozím plánovacím dokumentem pro území kraje, určuje směr a rámec obcím v jejich plánování. V § 36 zákona 183/2006 Sb., o územním plánování a stavební řádu je uvedeno, že: „*Zásady územního rozvoje stanoví zejména základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území kraje, vymezí plochy nebo koridory nadmístního významu a stanoví požadavky na jejich využití, zejména plochy nebo koridory pro veřejně prospěšné stavby, veřejně prospěšná opatření, stanoví kritéria pro rozhodování o možných variantách nebo alternativách změn v jejich využití.*“²⁰

1.3.2 Územní plán

O pořízení územního plánu rozhoduje zastupitelstvo obec na návrh, který může podat zastupitelstvo obce, orgán veřejné správy, občan obce, popřípadě fyzická nebo právnická osoba, která má vlastnická práva k pozemku nebo stavbě na území obce. Územní plán je územní plánovací dokumentace, která určuje základní rozdělení a prostorového uspořádání území obce, zpracovává se pro celé území obce, hlavního města Prahy nebo vojenského újezdu, vymezuje zastavěná území, plochy a koridory, uspořádání krajiny či infrastruktury. Řešení územního plánu vytváří rámec pro výhledový charakter konkrétního území v návaznosti na zájmy životního prostředí, ekonomických faktorů a společenství lidí na jeho území. Je vydáván formou opatření obecné povahy, které je závazným podkladem k vydání regulačního plánu a měl by naplnit potřeby

¹⁸ PLOS, Jiří. Stavební zákon s komentářem. Pro praxi. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3865-9. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

¹⁹ PRINCIPY A PRAVIDLA URBANISTICKÉ KOMPOZICE V PŘÍKLADEHC. In: . Praha: Ústav územního rozvoje, 2016, s. 60–66, číslo 1. ISSN 978-80-7538-057-9.

²⁰ PLOS, Jiří. Stavební zákon s komentářem. Pro praxi. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3865-9. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

současného obyvatelstva, ale i budoucích generací. Vymezování obecně prospěšných staveb, obnovu území nebo pro územní rezervu je náročné na procesní řízení s je spojeno s vymezením pojmu veřejný zájem.²¹ V územním plánu jsou k jednotlivým druhům území přiřazeny barvy, jimiž je usnadněná orientace a díky nim je možné stanovit hierarchickou důležitost ploch. Územní plán řeší uspořádání zastavěného území, občanského vybavení, technické a dopravní infrastruktury, veřejných prostranství a krajiny, podporuje jejich potenciál a vhodně doplňuje kompozici obce.²²

1.3.3 Regulační plán

Regulační plán může být zřizován na žádost nebo z podnětu a postup pořizování se liší. Regulační plán je vydán zastupitelstvem obce jako opatření obecné povahy, tvoří územně plánovací dokumentaci a je významným nástrojem stavební politiky obcí. Stanoví podmínky využití území, jeho zpracování je nejpodrobnější z institutů územních plánů a zároveň musí být v souladu s územním plánem, podmínky, které plán určuje je nutné dodržet úřady i stavebníkem. Je vydáván pro konkrétní lokality, které potřebují detailnější regulaci či řešení a lze vymezit veřejně prospěšné stavby a opatření a může jím nahradit plán společných zařízení komplexních pozemkových úprav, jedná se např. o vodoteče, biokoridory, rybníky apod.²³

1.3.4 Územní studie

Územní studie navrhuje, prověřuje a posuzuje konkrétní využití či řešení určitého území. Spolu s územními analytickými podklady tvoří územně plánovací podklady a po vložení do evidence územně plánovací činnosti a stává se neopomenutelným, kvalifikovaným podkladem pro územně plánovací dokumentaci a jejím účelem je zjistit a prověřit území. Nemůže ji pořizovat fyzická nebo právnická osoba, ale pouze úřad. Není závazná, úřad je oprávněn rozhodnout odchylně, pokud tato možnost vyplyne z jiných kvalifikovaných podkladů.²⁴

²¹ BLAŽEK, Jiří. Stavební zákon s komentářem a souvisejícími předpisy 2018. 4. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2017. ISBN 978-80-7554-107-9. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

²² *PRINCIPY A PRAVIDLA URBANISTICKÉ KOMPOZICE V PŘÍKLADEHC*. In: . Praha: Ústav územního rozvoje, 2016, s. 60 – 66, číslo 1. ISSN 978-80-7538-057-9.

²³ BLAŽEK, Jiří. Stavební zákon s komentářem a souvisejícími předpisy. 5. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-225-0. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

²⁴ PLOS, Jiří. Stavební zákon s komentářem. Pro praxi. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3865-9. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

1.3.5 Územní analytické podklady

Spolu s územní studií jsou nejobecnějším nástrojem územního plánování, jsou nositeli informace o stavu, vývoji a možnostech využití či omezení využití určitého území z důvodu ochrany veřejného zájmu. Pro dosažení vyšší legitimacy dokumentu byla zákonem ustanovena povinnost projednávání, ale neschvalují se.²⁵

Aby bylo možné zrealizovat konkrétní stavební záměr, tím i úpravu veřejného prostranství, musí být od stavebního úřadu vydán souhlas nebo povolení, pokud zákon nestanoví jinak. Dvoustupňové řízení, které se v prvním stupni nazývá Územní řízení a ve druhém stupni Stavební řízení, se řídí zákonem č. 183/2005 Sb. V prvním stupni se rozhoduje o podmínkách využití konkrétního území, zda je možné umístit stavbu do určitého území a zda je v souladu s územně plánovací dokumentací.²⁶ Ve druhém stupni na žádost a po vydání územního rozhodnutí následuje stavební řízení, které se zabývá konkrétní podobou stavby, nikoli jeho vliv na okolí. V některých případech je možné řízení slučovat. Po skončení kolaudačního řízení a vydáním kolaudačního rozhodnutí je možné uvést stavbu do provozu.²⁷

1.4 Dělení z hlediska vlastnictví

1.4.1 Veřejné prostory

Jedná se o prostory, které jsou ve veřejném vlastnictví a kam má veřejnost přístup. Existuje předpoklad přístupnosti bez omezení, avšak v některých případech to tak není a přístupnost je nejčastěji omezena časově z důvodu zamezení vandalismu. Nejtypičtěji mluvíme o ulicích a náměstích. Do těchto prostor by měl být přístup volný, bez ohledu na věk, rasu, sociální či kulturní rozdíly. Ovšem i některé veřejné prostory mohou mít jisté omezení ve svém užívání, jako například zahrady nebo dětská hřiště, jsou to ale opatření, která jsou zavedena z důvodu bezpečnosti, popřípadě proti vandalismu.²⁸

²⁵ MAREK, Karel a PRŮCHA, Petr. Stavební právo v teorii a praxi. 1. vyd. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-8757-600-7. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

²⁶ PLOS, Jiří. Stavební zákon s komentářem. Pro praxi. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3865-9. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

²⁷ TUHÁČEK, Miloš, JELÍNKOVÁ, Jitka a kolektiv. Právo životního prostředí: Praktický průvodce. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5464-2. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

²⁸ ČABALOVÁ, Markéta, Magdalena MACEKOVÁ, Lumír MÍČÁK, Martin NAWRATH, Marie ŘÍMANOVÁ, Robert SEDLÁK a Petra ŠILBERSKÁ. s.10-11, *Kvalitní veřejné prostory: Metodika tvorby a obnovy veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2011.

Charakteristikou veřejného prostoru je užitečnost pro obyvatele, nýbrž slouží všem a bez rozdílu a jsou tvořeny s předpokladem využití obyvatel pohybovými a pobytovými aktivitami. Veřejné prostory můžeme definovat jako veškeré nezastavěné prostory mezi budovami, které jsou přístupné veřejnosti.²⁹

1.4.2 Poloveřejné prostory

I tyto prostory jsou veřejnosti přístupné, stejně jako je tomu v prostorách veřejných, jedná se o menší obytné ulice, vnitrobloky, které jsou průchozí apod. Avšak obyvatelé vnímají tyto prostory jako „jejich vlastní“, protože tyto bloky jsou především užívány jimi samými, například k umístění jejich soukromých prvků jako jsou lavičky, dětské hračky, které tvoří soukromá dětská hřiště, sami plochu opečívají a zvelebují výsadbou rostlin. Proto veřejnost, která se zde objeví je pod podrobnou sociální kontrolou místních obyvatel³⁰, což zajišťuje bezpečnost poloveřejných prostor. Do těchto prostor může být vstup podmíněn zaplacením poplatku a omezen časovým úsekem.³¹

1.4.3 Polosoukromé

Jsou to prostory, které řadíme do majetku soukromého, ale plní částečnou funkci veřejného prostoru, slouží veřejnosti, která je může využívat omezeným způsobem, ale nedochází zde k rozvoji mezilidských vztahů a rozvoji komunity. Sociologové je považují za hrozbu pro opravdové veřejné prostory, které se budou vyprazdňovat na úrok těchto tzv. pseudoveřejných prostorů. Jedná se o atria, nákupní centra.³²

1.4.4 Soukromé prostory

I tyto prostory přispívají do tvorby veřejného prostoru. Některé tyto plochy nejsou fyzicky ani pohledem odděleny od veřejného prostranství, a tak je veřejnost vnímá jako

²⁹ ČABALOVÁ, Markéta, Magdalena MACEKOVÁ, Lumír MÍČÁK, Martin NAWRATH, Marie ŘÍMANOVÁ, Robert SEDLÁK a Petra ŠILBERSKÁ. s.10-11, *Kvalitní veřejné prostory: Metodika tvorby a obnovy veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2011.

³⁰ Lidé stojící za oknem

³¹ ČABALOVÁ, Markéta, Magdalena MACEKOVÁ, Lumír MÍČÁK, Martin NAWRATH, Marie ŘÍMANOVÁ, Robert SEDLÁK a Petra ŠILBERSKÁ. s 11–12, *Kvalitní veřejné prostory: Metodika tvorby a obnovy veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2011.

³² ČABALOVÁ, Markéta. *Prostory: Průvodce tvorbou a obnovou veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2014. s.5, ISBN 978-809-0491-861.

prostor, který je součástí veřejného života. Jedná se především o soukromé předzahrádky domů.³³

1.4.5 Gated communities

Jedná se o specifickou kategorii, která se začala formovat v České republice v devadesátých letech 20. století. Původně vznikaly v USA, Gated communities ale byly budovány pouze pro bohaté obyvatele měst. Jedná se o typ oblasti, která je oddělena od okolí zdmi či plotem a veškeré vchody a východy jsou hlídány, především bezpečnostní agenturou a součástí jsou i např. parky, bazén či tenisová hřiště. Tento typ bydlení, kde je komunita separována od okolí a tzv. běžného života, dodává pocit bezpečí, ale zároveň s sebou přináší problém integrace se starousedlíky, kteří jej můžou vnímat jako elitu.^{34,35}

Ne vždy lze městský prostor striktně rozdělit do těchto typů, protože v prostoru města existují místa, zeleň v blízkosti domů, jejichž funkce je občas nejasná, a tak není možné jednoznačně určit komu jsou určeny. Zda obyvatelům domů či je zeleň určena pro širokou veřejnost. „nejistota z užívání /neznámá míra otevřenosti prostoru“.

³³ ČABALOVÁ, Markéta, Magdalena MACEKOVÁ, Lumír MÍČÁK, Martin NAWRATH, Marie ŘÍMANOVÁ, Robert SEDLÁK a Petra ŠILBERSKÁ. s.12, *Kvalitní veřejné prostory: Metodika tvorby a obnovy veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2011.

³⁴ GEHL, Jan. *Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2000. s.27, ISBN 80-95834-79-0.

³⁵ AMBROŽOVÁ, Z. Veřejné prostory malých měst – teoretická východiska. *Urbanismus a územní rozvoj*. [online]. 2010, roč. 13, č. 6/2010 s. 14-20 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-aknihovna/casopis/2010/2010-06/04_verejne.pdf

1.5 Typologie členění veřejného prostoru

Na dělení veřejného prostranství je možné nahlížet z několika úhlů, dle jejich druhu, tvaru, funkce, na základě činností, které se zde konají, historie vzniku anebo z hlediska vymezení zákonem. Zákon o obcích vymezuje veřejné prostranství jako:

- Náměstí,
- Ulice,
- Tržnice,
- Chodníky,
- Parky,
- Veřejná zeleň,
- Další prostory přístupné každému bez omezení.

Náměstí jsou nejvýznamnějším místem města už od dob starověku a dodnes jsou odrazem místa pro setkávání lidí, pořádání trhů a místem kam se koncentruje veřejný život. I menší obce mají své místo soustředění svých obyvatel a návštěvníků, kde se konají důležité události obce a tím je náves.³⁶ Náves je střed venkovské obce a jejím reprezentačním místem, kde jsou umístovány památníky, pomníky, kašny, informační tabule, turistické mapy apod. Náves by měla mít dostatek zeleně, měla by obsahovat tradiční vesnický prvek – rybník či nádrž a neměla by plnit roli parkoviště. Náves je místem setkávání a velmi často se zde odehrávají veškeré důležité akce obce, jakými jsou slavnosti, oslavy tradičních svátků, poutě, a proto by měla být k tomu dispozičně upravena. Náves je vizitkou každé obce.³⁷ Náměstí může mít rozdílnou funkci, dle ní se také určuje vybavenost náměstí. Některá vyžadují více zeleně, vodní prvky, lavičky, na jiných náměstích jsou převážně vytvořena parkovací místa a některá fungují pouze jako dopravní uzel. Můžeme náměstí dělit na obytné, parkovací, reprezentační a zároveň existují místa, která nesou název náměstí a nesplňují jeho kompozice ani obvyklý způsob užívání.³⁸

³⁶ *PRINCIPY A PRAVIDLA ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ: Funkční složky*. In: . Brno: Ústav územního rozvoje, ročník 2019. Dostupné také z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>

³⁷ PERLÍN, Radim. *Veřejná prostranství: Veřejná prostranství malých sídel*. Brno: Ústav územního rozvoje, 2019. ISBN 978-80-87318-74-4.

³⁸ MELKOVÁ, Pavla et al. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. 1. vyd. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. 2014. ISBN 978-80-87931-11-0. Dostupné také z: http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/manual_tvorby_verejnych_prostranstvi/pdf/IPR-SDM-KVP_Manual-tvorby-verejnych-prostranstvi.pdf

Ulice je základním prvkem veřejného prostranství, který je pro občany natolik běžný, že už ani jako veřejný prostor nejsou vnímány. Úlohou ulice je komfortně jít a mít možnost zastavit se, proto je důležité neplést si ji se silnicí, kterou lze pouze projet. I samotná šířka ulic se podílí na kvalitě prostoru. Charakter ulic může být různý, klidné uličky, promenády či rušné ulice s mnoha obchůdky. Nejzákladnějšími druhy ulic jsou: městské třídy, obytné ulice a pěší zóny. Městská třída je vytiženým místem, plná obchodů a tras hromadné i soukromé dopravy, která nese i významnou společenskou funkci. Obytná ulice je klidnější oblast, bez transitní dopravy. V těchto ulicích je nutné dodržovat maximální rychlost motorových vozidel 20 km/h a řidič nesmí ohrozit chodce, případně své vozidlo musí zastavit. Pro zvýšení bezpečnosti a vytvoření režimu zklidněných obytných ulic jsou použity značky zvané Zóna 30, kde je dovoleno jet 30km/hod, které jsou levným opatřením, neboť nejsou podmíněny žádnými stavebními úpravami³⁹, ale i tak jsou velmi často využívány.

Obytné ulice tvoří chodníky, místa pro parkování, popřípadě zeleň a slouží především místním obyvatelům, k obsluze jejich domů a k vytváření sousedských vztahů, v obytné zóně jsou dovoleny hry dětí na ulici. Dalším druhem jsou pěší zóny, které jsou vytvářeny především v historických jádrech měst. Tyto ulice jsou určeny pro pěší, jsou plné obchodů a je zde výrazně omezena automobilová doprava, díky tomu mají chodci možnost zastavit se a spočinout v příjemném veřejném prostoru, a tím pěší zóny plní svoji společenskou funkci. Pěší zóny můžeme najít i v sídlištních částí měst, které jsou většinou tvořeny velkým množstvím parkovacích míst, chodníky a nedostatečným množstvím zeleně.⁴⁰

Tržnice a tržní stánky byly v historii v některých případech důvodem vzniku náměstí měst. Trhy by měly vznikat na místech, která jsou prostorná a nejsou příliš frekventovaná, aby nepůsobily jako bariéra v pohybu. V prostorách tržnice by měly být pítka nebo kašny, které by návštěvníci a prodejci mohli využívat jako zdroj pitné vody či umývání potravin a také by zde měl být dostatek stolů, laviček a odpadkových košů.

³⁹ Zúžení vozovky, zpomalovací prahy

⁴⁰ ČABALOVÁ, Markéta, Magdalena MACEKOVÁ, Lumír MÍČÁK, Martin NAWRATH, Marie ŘÍMANOVÁ, Robert SEDLÁK a Petra ŠILBERSKÁ. *Kvalitní veřejné prostory: Metodika tvorby a obnovy veřejných prostranství*. Str. 14–16, Brno: Nadace Partnerství, 2011.

Stánky by měly být designově v souladu s okolním prostředím a trh by měl být situován esteticky a v logických koridorech.⁴¹

Chodníky tvoří kvalitní prostor pro pěší, jejich hlavním úkolem je sloužit k příjemnému pohybu – chůzi, proto je nutné volit šířku chodníku adekvátně k jeho potenciální vytíženosti, kdy běžný chodník má šířku 3–4 metry a minimální zúžený chodník 1,5 metru a živý chodník od 5 metrů více. Druhý úkolem je přizpůsobit chodník i pro rozvoj pobytových aktivit, vytvořit podélné stromořadí a umístit lavičky nebo vytvořit navazující pás pro parkování⁴²

Parky jsou neodmyslitelnou součástí prostoru ve městě, které slouží k pobytu a odpočinku a načerpání sil fyzických i duševních, ale také jsou jedním z hlavních prvků ekosystému města. Při revitalizaci a tvorbě nových parků, které by měly být zřizovány tam, kde chybí⁴³, je potřeba zohledňovat krajinné a enviromentální souvislosti a veškeré úpravy by neměly narušovat, popřípadě popírat atmosféru místa. Součástí parků by měly být interaktivní prvky⁴⁴, jakými jsou například dětská hřiště, sportoviště, kavárny, vodní plochy, popřípadě i plochy pro kulturní využití, např. hudební produkce, amfiteátry nebo otočná divadla, ale tyto prvky by neměly narušovat ani přebíjet prostředí parku. Hranice mezi městem a parkem by měla být jednoznačná a park by měl vybízet k návštěvě.⁴⁵

Veřejná zeleň je nezastupitelnou složkou ve veřejném prostoru, protože zeleň může ovlivňovat městské klima, které je prašné a s vyšší průměrnou teplotou, než jsou teploty v přírodě v okolí města. Nejvhodnější městskou zelení jsou listnaté stromy, které vytvářejí svými korunami stín a produkují velké množství vlhkosti a kyslíku.⁴⁶ Města i obce vysazují stromy v centrech měst jednotlivě, jako stromořadí, aleje anebo jako

⁴¹ MELKOVÁ, Pavla et al. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. 1. vyd. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. 2014. s. 252, ISBN 978-80-87931-11-0. Dostupné také z: http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/manual_tvorby_veřejnych_prostranstvi/pdf/IPR-SDM-KVP_Manual-tvorby-verejnych-prostranstvi.pdf

⁴² MELKOVÁ, Pavla et al. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. 1. vyd. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. 2014 str. 77, ISBN 978-80-87931-11-0. Dostupné také z: http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/manual_tvorby_veřejnych_prostranstvi/pdf/IPR-SDM-KVP_Manual-tvorby-verejnych-prostranstvi.pdf

⁴³ Bývalé průmyslové areály, krajiny brownfields

⁴⁴ Hojnost interaktivních prvků by měla odrážet účel, dostupnost a velikost parku

⁴⁵ MELKOVÁ, Pavla et al. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. 1. vyd. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. 2014. s 41. ISBN 978-80-87931-11-0. Dostupné také z: http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/manual_tvorby_veřejnych_prostranstvi/pdf/IPR-SDM-KVP_Manual-tvorby-verejnych-prostranstvi.pdf

⁴⁶ GEHL, Jan. *Města pro lidi*. Brno: Nadace Partnerství, 2012., ISBN 978-80-260-2080-6

skupiny stromů. Svým vysazením se stávají kompozičním prvkem města a měly by pomáhat sjednocovat veřejný prostor.

Další prostory přístupné každému bez omezení doplňují obraz města a nazýváme je jako specifické a doplňkové formy veřejných prostranství. Jmenovitě se jedná např. o vnitrobloky a prostory sídlišť, pasáže, průchody, terasy, střechy objektů apod.⁴⁷ Veřejné prostranství má dvě důležité úlohy, které musí splňovat a těmi jsou relaxace a komunikace. K naplnění těchto dvou úloh je nutné vytvořit funkční veřejný prostor.⁴⁸

1.6 Vytváření funkčního veřejného prostoru

Veřejný prostor a veřejná prostranství plní významné společenské, kulturní a sociální role ve městech a obcích. Funkční veřejný prostor není zákonem definován, ani není nikde vymezeno, co musí splňovat, ale pojí se s bezpečností daného místa. Při vytváření funkčního veřejného prostoru je důležité pochopit potřeby lidí, kteří jej budou využívat. Z čehož plyne, že funkčnost prostoru je individuální a je potřeba přihlížet k typu prostoru, zda se jedná o ulici, park či náměstí, jejich limitům a k potřebám lidí, kteří ho budou využívat. Základními potřebami osob ve veřejném prostoru jsou potřeby fyzického a psychického komfortu, potřeba sociální interakce, potřeba nových podnětů a potřeba odpočinku.⁴⁹

Faktorem pro funkční veřejný prostor je jeho snadný přístup s minimálními bariérami a překážkami, kterými jsou podchody, nadchody, úzké chodníky, popřípadě jejich absence nebo špatný povrch. Nejideálnější variantou jsou přímé cesty v jedné úrovni bez bariér.⁵⁰

Historicky základní funkcí měst je pocit bezpečí, se kterým se pojí i současná tvorba veřejného prostoru ve městech a na vesnicích. Veřejný prostor by měl být otevřený,

⁴⁷ MELKOVÁ, Pavla et al. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. 1. vyd. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. 2014. str 27, ISBN 978-80-87931-11-0. Dostupné také z: http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/manual_tvorby_veřejnych_prostranstvi/pdf/IPR-SDM-KVP_Manual-tvorby-veřejnych-prostranstvi.pdf

⁴⁸ *PRINCIPY A PRAVIDLA URBANISTICKÉ KOMPOZICE V PŘÍKLADEHC*. In: . Praha: Ústav územního rozvoje, 2016, číslo 1. ISSN 978-80-7538-057-9.

⁴⁹ GEHL, Jan. *Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2000. s.17-21, ISBN 80-95834-79-0.

⁵⁰ GEHL, Jan. *Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2000, ISBN 80-95834-79-0

přehledný a je nutné, aby se jeho návštěvníci cítili bezpečně. Zeleň, která je neupravená, její nepřehledné prostředí a park, který má temná zákoutí, vyvolávají nepříjemný pocit strachu a obav. Možná proto, že člověk má představu, že tato místa mohou být úkrytem potencionálního pachatele. Proto řada sídlišť, parků i jiných zelených ploch je postupně revitalizována do podoby, která obyvatele láká svou příjemnou atmosférou spočinout v jeho prostorách.⁵¹

Veřejným prostor, který je plně funkční je takový, z něhož mají jeho návštěvníci příjemný pocit. Kvalita místa je těžko definovatelný pojem, který lze ovlivňovat nejrůznějšími subjekty a faktory, ale konečné vnímání kvality prostoru je subjektivní. Nejprve musíme budovat bezpečný prostor a až poté se můžeme soustředit na rozvoj města. K tvorbě funkčního veřejného prostoru je potřeba řídit se zásadami, kterými jsou dle Gehla koncentrovat nebo rozptylovat, kdy se snažíme propojovat prostor jako celek. Integrovat nebo segregovat, v nichž se snažíme rozdělit nebo spojit aktivity lidí v prostoru. Lákat nebo odpuzovat lidi ke konání aktivit v prostorách měst nebo obytných areálů. A otevírat nebo uzavírat kontakt s ději ve veřejném prostředí. Je nutné navrhovat prostor kvalitní, lákavý, bezpečný a přístupný a podporovat či rozvíjet potenciál veřejného prostoru města či obce, aby lidé trávili svůj čas právě tam.⁵²

V parcích musí být dostatečný prostor pro relaxaci, procházkové lesy a odpočívadla, která jsou vybudována tak, že logicky navazují na ostatní veřejná prostranství. Ulice musí být plynulé, zajímavé, vybavené a navazovat na další urbanistické prvky ve veřejném prostoru. Musí vybízet k shromažďování a působit pro obyvatele bezpečně. Cíle veřejného prostoru se v prostorách hřbitovů nemění a každý veřejný prostor ovlivňuje místní obyvatele a požadavky na duševní pohodu a důstojnost jsou neméně důležité i v prostorách hřbitovů. K naplnění těchto podmínek dochází na základě dodržování postupů v péči o zeleň a celková čistota místa, umístění laviček apod, který by umožnil snadnější setkávání obyvatel.⁵³⁵⁴

⁵¹ HODROVÁ, Daniela. *Místa s tajemstvím. Kapitoly z literární topologie*. Praha: Koniasch Latin Press, 1994. ISBN 80-85917-03-3

⁵² *PRINCIPY A PRAVIDLA URBANISTICKÉ KOMPOZICE V PŘÍKLADEHC*. In: . Praha: Ústav územního rozvoje, 2016, s. 80-90 číslo 1. ISSN 978-80-7538-057-9.

⁵³ *PRINCIPY A PRAVIDLA URBANISTICKÉ KOMPOZICE V PŘÍKLADEHC*. In: . Praha: Ústav územního rozvoje, 2016, s. 80-90 číslo 1. ISSN 978-80-7538-057-9.

⁵⁴ GEHL, Jan. *Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2000. s. 33-40, ISBN 80-95834-79-0

2 Hřbitov

Ve společnosti odborné i laické je zakořeněno přesvědčení, že kultivace veřejného prostoru, aby působil čistým a estetickým dojmem má výrazný vliv na celkovou kvalitu života obyvatel. To, že je hřbitov také významným veřejným prostorem, není ještě tak silně vnímáno a architekti věnují svoji pozornost na jiná místa, jako jsou ulice, parky, nábřeží nebo sportovní plochy a hřbitovy jsou až druhořadé, ačkoli jsou součástí veřejného prostoru, který je obyvateli sídel i pouhými návštěvníky.⁵⁵

Tento druh veřejného prostoru, byl součástí našich životů od nepaměti, jsou místem posledního spočinutí, kde se mohou lidé rozloučit a smířit s odchodem svého blízkého, místem rozjímání a smíření s vlastní smrtí. Místem, kde se střetává minulost s přítomností, protože zemřelí patří jak do historie, tak i současnosti obce i osob. A místem, které je plné emocí, vzpomínek, klidu a ticha. Historicky nebyly hřbitovy vyhrazeny pouze mrtvým, ale byly také hojně využívány živými, nejen k setkávání lidí, kteří se ocitli v podobné situaci, ztrátou někoho blízkého, což psychicky působilo konejšivě, že v této situaci není člověk sám, ale také poskytovaly lidem útočiště a fungovaly jako náměstí nebo tržiště.⁵⁶

Hřbitov je ohrazené prostranství, které se skládá z hrobů, hrodek, cest, zeleně, a na některých hřbitovech jsou také kolumbária, tj. urnové zdi, kde jsou uchovávány ostatky zemřelých, kteří byli zpopelněni v krematoriu. Jsou to místa, která si zaslouží zvláštní péči, jsou významným krajinným a historickým prvkem a součástí zeleně obce. Plní několik funkcí, které se odvíjí od zvyků a kultury daného místa. Jednou z nich je sociální funkce při rituálech pohřbívání, kde se střetává svět živých se světem mrtvých. Jsou jakýmsi vstupem do jiného světa, kde náhrobky dokazují, že i po smrti po sobě zanecháme stopu svojí existence.⁵⁷

Kvůli mystickému významu těchto míst, která jsou spojená se smrtí se hřbitovy vyznačují nezaměnitelnou atmosférou, bývají vnímány jako tajemná místa i z důvodu

⁵⁵ HANÁK, Janek. Také hřbitovy bývají významným veřejným prostorem v obcích. *Moderní obec: Správa a rozvoj*, 2018, Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

⁵⁶ KOVÁŘ, Jan, Martina PEŘINKOVÁ a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Hřbitov jako veřejný prostor*. Praha: Gasset ve spolupráci s VŠB-TU Ostrava, 2014. str. 8- 33 ISBN 978-80-87079-44-7.

⁵⁷ HUPKOVÁ, Martina. Prostředí a kultura českých hřbitovů: V zorném poli geografů. In: *Geografické rozhled* [online]. 4. 2008 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/dokument/10/ceshrbit.pdf>

postoje moderní společnosti ke smrti. Zhruba od počátku 20. století bylo téma smrti v západní společnosti tabuizováno, např. neexistovaly prakticky žádné vědecké studie zabývající se smrtí a téma smrti bylo ze společnosti vytěšňováno.⁵⁸

V současné době, kdy lidé častěji mění svá bydliště a mění své postoje ke smrti, se hřbitovy přestaly stávat místem setkávání, náhrobky už nám nepřipomínají naše zesnulé blízké či známé, které znával z místa bydliště, necítíme již dojetí, žal ani stesk při míjení náhrobků s cizími jmény, jsou to místa, která už nám jsou cizí a ztrácíme potřebu se na tyto místa vracet. Hřbitov by měl být veřejným prostorem, kde se člověk cítí dobře a klidně, kde se zastaví čas a přemění se minulost v přítomnost, nikoli místem duchů, kde lidé nepocítí uží žádné kladné emoce, popřípadě vnímají z těchto míst strach.⁵⁹

Hřbitov je specifickým místem ve veřejném prostoru, je to označení pro prostor, který je vyhrazen mrtvým, na němž se ukládají ostatky zemřelých do hrobů, avšak v současné době neexistuje přímá definice pojmu. V současné době upravuje pohřebnictví a hřbitovy zákon č. 256/2001 Sb., zákon o pohřebnictví a o změně některých zákonů. Veřejným pohřebišťem je prostor určený k pohřbení lidských pozůstatků, ať jde o pohřby v rakvích nebo zpopelněných ostatků v urnách. Nacházejí se tam hrobky, urny v kolumbáriu nebo rozptylová či vsypová louka nebo jejich kombinace.⁶⁰ Zde je patrné, že účel hřbitova je zamýšlen pouze jako užitkový, ale pro většinu z nás má hřbitov další funkce a významy, především duchovní.

2.1 Historická perspektiva

Již od počátku existence lidstva jsou zakládány hřbitovy, na které bylo vždy pohlíženo s vážností a úctou, byla to místa, která symbolizovala klid, aby zemřelí nebyli rušeni ve svém věčném spánku a byla jim určována speciální místa. Již ve starověkém Římě 10. tabule Zákonu dvanácti desek zakazovala pohřbívání uvnitř hradeb a přikazovala pohřbívání za městem, které se praktikovalo až do konce 8.století. Pohřbívání byl soukromou záležitostí a tvořily se na hřbitovech převážně rodinné hrobky.

⁵⁸ HUPKOVÁ, Martina. Prostředí a kultura českých hřbitovů: V zorném poli geografů. In: *Geografické rozhled* [online]. 4. 2008 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/dokument/10/ceshrbit.pdf>

⁵⁹ KOVÁŘ, Jan, Martina PEŘINKOVÁ a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Hřbitov jako veřejný prostor*. Praha: Gasset ve spolupráci s VŠB-TU Ostrava, 2014. str. 8-33, ISBN 978-80-87079-44-7.

⁶⁰ Zákon č. 256/2001 Sb. *Zákon o pohřebnictví a o změně některých zákonů*

Později se začalo pohřbívát v centrech měst, v bazilikách, které byly postaveny nad hroby světců a později v kostelích, aby byl nebožtík pohřben co nejbližší svatému patronovi, mučedníkovi či oltáři. Když prostory uvnitř kostelů dosáhly maxima své kapacity, začaly se využívat k pohřbívání prostory kolem kostelů a jejich dvory. Avšak i tato území byla velmi rychle naplněna a z důvodu okolní zástavby nebylo možné pohřebiště kolem kostela rozšířit.⁶¹ Na českém území se v centrech měst a obcí pohřbívalo od 11. století až po dobu osmi století a okolo kostelů a na hřbitovy se koncentrovalo společenské dění. V tomto časovém horizontu, až do druhé poloviny 18. století bylo pohřbívání výlučně v moci církve, proto se pozůstalí po zemřelých nevěřících a sebevrazech potýkali s problémy spojené s uskutečněním řádného pohřbu a samotným pohřbením v prostorách posvěceného hřbitova, pohřbívání mimo prostor hřbitovů bylo také trestem pro zločince. Židé si sami spravovali své oddělené hřbitovy.⁶²

K pohřbívání Mrtvá těla se dělila na „běžná“ a „epidemická“ a tím se lišil způsob a místo jejich spočinutí. „Běžné mrtvoly“ byly ukládány do hrobů na klasických, tradičních pohřebištích na rozdíl od „epidemické mrtvoly“, které byly pohřbívány separovaně mimo obydlená místa podle zvláštních pravidel, např. morové hřbitovy. Ve středověku důsledkem epidemie bylo vytvořeno mnoho hromadných hrobů, které byly nepřetržitě otevřené, dokud se nenaplnily, poté byly přikryty a v jiné části hřbitova byl vykopán morový hrob nový, tento druh pohřbívání byl později zakázán.⁶³

Dne 2. září 1784 bylo v Čechách Josefem II. vyhlášené nařízení ze dne 23. srpna 1784, které zakazovalo pohřbívání v kostelech a kolem nich. Bylo nařízeno přesouvání a budování nových hřbitovů za obydlená území, za městské hradby a na okraje vesnic. Bylo ustanoveno, že hřbitovy musí splňovat minimální vzdálenost patnáct minut chůze od posledního obytného sídla obce, být ohraničen vysokou zdí a doporučeno vysázet zeleň na straně hřbitova, která byla nejbližší od města nebo vesnice.⁶⁴ Kvůli neochotě církve zřizovat nové hřbitovy a nedostatku financí obyvatel se přesun hřbitovů za hranice

⁶¹ VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Pohřebnictví*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR, c2013. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-904579-5-9

⁶² NEŠPOROVÁ, Olga. *O smrti a pohřbívání*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. s. 226-228, ISBN 978-807-3253-202.

⁶³ KOVÁŘ, Jan, Martina PEŘINKOVÁ a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Hřbitov jako veřejný prostor*. Praha: Gasset ve spolupráci s VŠB-TU Ostrava, 2014., str. 41-44, ISBN 978-80-87079-44-7.

⁶⁴ HUPKOVÁ, Martina. Prostředí a kultura českých hřbitovů: V zorném poli geografů. In: *Geografické rozhled* [online]. 4. 2008 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/dokument/10/ceshrbit.pdf>

obce se ukázal jako nereálný. Na základě argumentů církve o nevhodném terénu pozemků se přistoupilo k vybudování nového hřbitova, vedle již stávajícího.⁶⁵ Budování hřbitovů v přiměřené vzdálenosti od zástavby se začalo častěji praktikovat až koncem 19. století, kdy nové hřbitovy patřily do vlastnictví obce, kdežto staré byly v církevním vlastnictví.⁶⁶

Ve 20. století se výstavba domů rozšiřovala za původní hranice obcí a měst, což mělo za následek, že hřbitovy se opět staly jejich součástí. Roku 1955 vláda odňala pravomoc církvi spravovat pohřebiště a ustanovila rovnocennost zpopelňování a pohřbům do země. Na základě těchto opatření začala být velmi vyhledávanou formou pohřbívání kremace, díky níž bylo nutné zřídit více krematorií a prostory, kam se urny budou ukládat, proto se vzhled hřbitovů začal vyvíjet a měnit. Byly vystavěny urnové pohřebiště nebo také popelníkové pohřebiště, kolumbária nebo urnové háje.⁶⁷

V současné době jsou hřbitovy v naprosté většině ve správě obcí a jejich údržba a provoz je považován za služby občanům, ve veřejném zájmu, a jsou financovány z obecních rozpočtů, ačkoli se hřbitovní služba i nájem hrobových míst platí, příjmy nejsou dostatečně vysoké na pokrytí nákladů spojeným se základními výdaji na jejich provoz. Vzhled hřbitovů vyvíjí, základní rysy a symboly křesťanství, kaple, kostely, staré křesťanské náhrobky, jsou stále zachovány. Na nových částech hřbitovů se klasické křesťanské symboly tolik nevyskytují, na hrobech nejsou již zapsány iniciály všech zemřelých členů, ale jen jméno rodiny. Rozptylové a vsypové loučky nesou pouze označení a kolumbária a urnové háje stále nejsou všech vesnických hřbitovů.⁶⁸

2.2 Kulturní instituce

Vzhled hřbitovů v současné době nemusí korespondovat s podobou, kterou známe z minulosti. Hřbitov je odrazem kultury obyvatel žijících na určitém území a jejich tradice a zvyky jsou zaznamenávány do jeho vizuální stránky jako celku, tak i jeho náhrobků a jeho tvorba je ovlivněna i kulturními a historickými podmínkami. Architektura českých hřbitovů prošla různými etapami vývoje a je možné, že v každé části republiky nalezneme

⁶⁵ KOVÁŘ, Jan, Martina PEŘINKOVÁ a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Hřbitov jako veřejný prostor*. Praha: Gasset ve spolupráci s VŠB-TU Ostrava, str. 41-44, 2014. ISBN 978-80-87079-44-7.

⁶⁶ NEŠPOROVÁ, Olga. *O smrti a pohřbívání*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. s. 226-228, ISBN 978-807-3253-202

⁶⁷ KOVÁŘ, Jan, Martina PEŘINKOVÁ a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Hřbitov jako veřejný prostor*. Praha: Gasset ve spolupráci s VŠB-TU Ostrava, 2014. 41-44, ISBN 978-80-87079-44-7.

⁶⁸ NEŠPOROVÁ, Olga. *O smrti a pohřbívání*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. s. 236-239, ISBN 978-807-3253-202

hřbitovy, které vypadají odlišně, na základě toho, jaké umělecké styly převažují, zda baroko, klasicismus anebo secese a jaké přírodní a geologické podmínky zde byly k dispozici.⁶⁹

Atmosféra hřbitova je tvořena vnímáním subjektivním, ale také okolními vlivy, které na návštěvníka působí, především se jedná o architektonické prvky např. majestátní náhrobky, kaple hřbitovní brána, zdi obepínající hřbitov. Existují skupiny hřbitovů, které navozují silné emoce, např. opuštěné hřbitovy, vojenské hřbitovy nebo židovské hřbitovy, které působí na jedince nejen svým vzhledem, ale i uvědoměním si historických souvislostí jejich vývoje.⁷⁰

V současné době se nevytváří pouze tradiční hřbitovy, kde lidé pochovávají své blízké, ale vytvářejí se nové způsoby, jak se s milovanou osobou rozloučit. Lze rozdělit hřbitovy do třech typů:

- Tradiční hřbitovy,
- Soukromé umístění zpopelněných ostatků,
- Uložení v přírodě.

Do první skupiny lze zařadit veškeré tradiční způsoby, kterým je možné se rozloučit se zesnulým a uložením na klasickém hřbitově, popřípadě rozptýlení či vsypání popela do jímky. Druhým typem je odebráním popela v urně a možnost se se zesnulým rozloučit osobnějším způsobem, urnu si následně uložit anebo popel rozptýlit na zahradě nebo na místě, které bylo zemřelému blízké. Třetím a ekologickým typem je tzv. zelený pohřeb. Ekologické pohřby se vyznačují absencí náhrobků a místo nich se na hrob umísťují stromy jako živé památníky a tím následně vznikají památeční lesy a také jsou zakládány luční hřbitovy, kde na hrobech nejsou sázeny stromy, ale luční květiny. Na ekologických hřbitovech se pohřbívají jak celá těla, aby byla eliminována ekologická zátěž způsobená kremací, tak se na některých ukládá i popel. Místo náhrobku je zde použita pouze cedulka se jménem, která je připevněna na stromě, lavičkách apod. Tento způsob pohřbívání vznikl v Anglii v 90. letech minulého století a ukazuje nový

⁶⁹ HUPKOVÁ, Martina. Prostředí a kultura českých hřbitovů: V zorném poli geografů. In: *Geografické rozhled* [online]. 4. 2008 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z:

<http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/dokument/10/ceshrbit.pdf>

⁷⁰ HUPKOVÁ, Martina. Prostředí a kultura českých hřbitovů: V zorném poli geografů. In: *Geografické rozhled* [online]. 4. 2008 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z:

<http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/dokument/10/ceshrbit.pdf>

směr pohřebnictví, kde lidské tělo vytváří místo novému životu v podobě rostliny. V České republice tento typ pohřbívání je relativně nový a zatím není příliš obvyklý. Legislativa tento způsob pohřbívání limituje, ale i přes omezení se na území republiky začínají vyskytovat lesy vzpomínek, lesní hřbitovy nebo přírodní urnové háje.⁷¹

2.3 Dělení hřbitovů

Pohřbívát do hrobů je možné pouze na pohřebišti, které je ustanoveno zákonem na veřejná a neveřejná pohřebiště. Pohřbívání ve volné krajině nebo na soukromých pozemcích, např. zahrady domů, není dovoleno. Právní rámec problematiky pohřebnictví je ukotven zákonem č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví, vymezuje správu hřbitovů, podmínky pro zacházení s lidskými ostatky, provozování pohřební služby aj. Uvádí také způsoby pohřbení, a to buď uložením lidských ostatků do hrobky nebo zpopelněním lidských ostatků v krematoriu. K zákonu byla vydána prováděcí vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č.379/2001 Sb., která upravuje provozování pohřební služby aj., ale samotného provozu pohřebišť se nedotýká. Na naší půdě existuje celkem 5800 nezrušených veřejných a neveřejných, z nichž 95 % hřbitovů je veřejných a zbylých 5% jsou hřbitovy neveřejné, z nichž 33% jsou hřbitovy spravované církví. Celková rozloha pohřebišť na území republiky je cca 2621 hektarů. Z toho plyne, že hřbitovy zabírají 0,03% rozlohy České republiky.⁷²

2.3.1 Veřejná pohřebiště

Veřejným pohřebišťem je prostor, kde mohou být pohřbeny lidské pozůstatky anebo uloženy lidské ostatky. Může být zřízeno jen na pozemcích ve vlastnictví obcí, církví nebo náboženských společností. Na jejich území je možné pohřbít všechny osoby bez rozdílu, bez ohledu na jejich státní příslušnost, náboženskou víru aj. Na veřejných pohřebišťích jsou jednotlivé hroby, kolumbária, hrobky, rakvové hrobky, rozptylové a vsypové loučky. Provozuje se ve veřejném zájmu, obcí v samostatné působnosti, podnikající fyzickou osobou, registrovanou církví nebo náboženskou společností a před zahájením provozu je nutné, aby byl zřízen provozní řád veřejného pohřebiště. Do 18.století byla provozovatelem pohřebišť církev, nyní pouze právnická osoba, registrovaná církev nebo náboženská společnost měla možnosti do šesti měsíců od nabytí

⁷¹ Jedná se o tradiční hřbitovy a kolumbária v lese, např. Lesní hřbitov ve Zlíně

⁷² *Pohřeb a pohřebiště*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2015., s. 11, ISBN 978-80-7538-042-5.

účinnosti zákona o pohřebnictví písemně oznámit obci, že veřejné pohřebiště hodlá provozovat sama, v tomto případě se stala zřizovatelem a provozovatelem s povinností plnit veškeré povinnosti, které zákon ukládá. V případě, že se na území obce nenachází veřejné pohřebiště, je její povinností jej zajistit, alespoň dohodu využívání pohřebiště v obvodu jiné obce.⁷³

2.3.2 Neveřejná pohřebiště

Neveřejná pohřebiště slouží výlučně k uložení pozůstatků a lidských ostatků členů řeholnických řádů nebo kongregací, uzavřených společenství, registrovaných církví, náboženských společností a jejich obřady a vnitřní předpisy neumožňují pohřbívání na veřejných pohřebištích a prostory, které byly zřízené před nabytí účinnosti zákona o pohřebnictví. Zřizovatelem a provozovatelem je oprávněna být pouze registrovaná církev nebo náboženská společnost a před zahájením provozu jsou povinni vydat řád neveřejného pohřebiště, který musí schválit krajský úřad. Bývají veřejně nepřístupné až na výjimky, kdy se pohřebiště stává kulturní památkou, není ale možné, aby na takovém pohřebišti byly uloženy pozůstatky nebo zpopelněné ostatky zemřelého, který nebyl členem žádného z uskupení stanovené zákonem č. 256/2011 Sb., o pohřebnictví. Provozování neveřejných pohřebišť nesmí ohrozit veřejné zdraví a podléhá krajskému zdravotnímu doзору.⁷⁴

2.3.3 Válečná pohřebiště

Právní rámec problematiky válečných hrobů je upravena zákonem č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech a zákonem č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví. Zákon o č. 122/2004 Sb., definuje válečný hrob jako místo kde: *“jsou pohřbeny ostatky osob, které zahynuly v důsledku aktivní účasti ve vojenské operaci nebo v důsledku válečného zajetí, anebo ostatky osob, které zahynuly v důsledku účasti v odboji nebo vojenské operaci v době války“*. Evidenci válečných hřbitovů vedou obce s rozšířenou působností, krajské úřady a Ministerstvo obrany.

Válečným hrobem může být hrob jednotlivce, hrob hromadný, pietní místo, místo s nevyzvednutými ostatky osob zemřelých v souvislosti s válečnou událostí,

⁷³ STEJSKAL, David a Jaroslav ŠEJVL. *Pohřbívání a hřbitovy*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 9788073576806.

⁷⁴ VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Pohřebnictví*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR, c2013. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-904579-5-9.

anebo jiný objekt, který je za válečný hrob považován v souladu s mezinárodní smlouvou, jíž je Česká republika vázána.⁷⁵

2.4 Hřbitov v Dýšíně

Kostel Nejsvatější Trojice a sv. Šimona a Judy je kulturní památkou, která je chráněna od 3.5.1958, nachází se v obci Dýšina u Plzně a kolem ní se rozléhá historický hřbitov. Jádrem kostela pochází ze středověku, z 1. čtvrti 14. století, prvně byl připomínán r. 1328. Původně gotická stavba byla barokně upravena roku 1696, kdy byly přistavěny dvě věže.⁷⁶ Od roku 2010 probíhají na kostele rozsáhlé opravy, jejichž součástí je i revitalizace okolní zeleně, která je součástí hřbitova.

Kolem kostela se rozkládá rozlehlý hřbitov, do kterého se vstupuje původní barokní bránou se sochou Panny Marie Neposkvrněné. Od roku 1967 byl hřbitov postupně rozšiřován směrem na západ. Na tomto hřbitově spočívá v rodinné hrobce např. generál čs. armády Josef Eret, náměstek vrchního ředitele ZČE v Plzni, Ing. Václav Kraus, plzeňský hudební skladatel, sbormistr a dirigent Josef Bartovský, Otamar Barborka a Milada Kubíková, československá mistryně v krasobruslení a na jihu hřbitova se nachází hrobka několika obětí nacismu.⁷⁷

⁷⁵ VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Pohřebnictví*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR, c2013. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-904579-5-9.

⁷⁶ *Národní památkový ústav: Metainformační systém* [online]. Národní památkový ústav, 2020 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z:

https://iispp.npu.cz/mis_public/searchDocument.htm?search=id%3A%281062887%29

⁷⁷ SOFRON, Jaromír. *Kostel, hřbitov a fara v Dýšíně*. Dýšina: Římskokatolická farnost, 2012

3 Šetření

Pro mou praktickou část mé diplomové práce bylo velmi důležité vysvětlit v teoretické části prvotně pojmy, co to vlastně veřejný prostor je, zda ho můžeme dělit na druhy, jak na něj lze nahlížet, pro koho je důležitý, jaké má rysy. Nezbytnou položkou v teoretické části bylo samotné využívání veřejného prostoru a nepochybně i rychlý exkurz do řízení. Neméně důležitou částí mé práce byla kapitola, která se zaobírala hřbitovy a jejich charakteristikou a dělením. V praktické části se zamýšlím, zda hřbitov jako takový splňuje rysy veřejného prostoru, jak ho vnímají lidé v České republice, zda se v jeho prostředí cítí bezpečně a příjemně, zda se vnímání respondentů ztotožňuje s posláním veřejného prostoru a zda by respondenti navštěvovali kavárnu v prostředí kostela.

Hypotéza č. 1

- Je předpokládáno, že hřbitov nenaplnuje funkce veřejného prostoru.
- Je předpokládáno, že respondenti nevnímají hřbitov jako veřejný prostor.

Hypotéza č. 2.

- Je předpokládáno, že lidé se v místě hřbitova cítí nepříjemně.
- Je předpokládáno, že lidé navštěvují hřbitovy pouze při významných příležitostech, např. svátky, výročí.

Hypotéza č. 3

- Je předpokládáno, že lidé nebudou jevit zájem o návštěvu kavárny v prostředí kostela.
- Je předpokládáno, že mladé respondenty ovlivní nabídka sortimentu zdarma, při rozhodování, zda by kavárny navštěvovali.

Hypotéza č. 4

- Je předpokládáno, že mladá generace je otevřenější nápadu kostelní kavárny více než starší generace.
- Je předpokládáno, že starší generace je více konzervativní a vnímá hřbitovy pouze jako místo posledního spočinutí.

Na úvod je nutné říct, že informace a hypotézy uvedené ve výzkumu jsou podloženy informacemi a zkušenostmi získanými v z oblasti Norfolk ve východní Anglii. Zde jsou hřbitovy naprostou součástí veřejného prostoru a splývají zde s běžným městským i vesnickým životem. Kavárny a jiné provozovny v kostele navštěvují nejen starší generace, ale i mladší lidé, a to nejen po bohoslužbě či koncertě, ale i ve svém volném čase. Lidé, kteří kavárny navštěvují nejsou pouze věřícími. Prostředí hřbitovů v Anglii je užíváno více jako náměstí nebo jako parky, kde se lidé procházejí se psem, sami nebo mohou spočinout a trávit v nich volné chvíle. Kavárny v kostelních prostorách lidé vnímají jako klidná místa, kde se mohou sejit se svými přáteli a zavzpomínat na své ztracené blízké nebo jen sedět a rozjímat. Není neobvyklé, že lidé koupené občerstvení konzumují na zeleni, která se rozprostírá kolem kostela a užívají si chvíle okamžiku. Hřbitovy a kostely jsou v Anglii aktivní součástí měst a obcí na rozdíl od České republiky, velmi často se v okolí kostelů a hřbitovů vyskytují rušné magistrály nebo obchodní centra.

Při tvorbě dotazníku jsem si vytyčila několik cílů, prvotně to byla přiměřená délka dotazníku, aby respondent neodradilo od účasti velké množství otázek. Snažila jsem otázky pokládat tak, aby byla podpořena plynulost myšlenek a spontánnost odpovědí. Strukturu dotazníku je koncipována logicky, aby otázky byly ve vzájemné závislosti. Kritériem výběru respondentů bylo bydliště na území Plzeňského kraje a předpoklad základních znalostí.

Ve svém šetření jsem použila kvantitativní metodu výzkumu, dotazníkem o 21 otázkách. Bylo vybráno 100 subjektů v různých věkových kategoriích od 15 let a všech úrovní dosaženého vzdělání. Hranice 15 let byla zvolena z důvodu, že k výsledku šetření bylo zapotřebí relevantních respondentů, kteří porozumí obsahu otázky a kteří disponují názorem, který umí vyjádřit a zdůvodnit. Domnívám se, že koncepce dotazníkového šetření byla uzpůsobena lidem nad hranici 15 let. V šetření se zúčastnilo 64% žen, z nichž největší počet dosáhlo vysokoškolského vzdělání a 36% mužů, kteří v největším počtu dosáhli středního vyučení s maturitou, nejméně respondentů odpovědělo jako jejich nejvyšší dosažené vzdělání – vyšší odborné. Přehled všech osob seřazený podle věku, pohlaví a vzdělání je zpracováno v tabulce č. 1 a č.2.

3.1 Vyhodnocení jednotlivých otázek

	Do 20 let	20–30 let	31–49 let	50–59 let	60 a více	Celkem
<i>Muži</i>	2	11	5	9	9	36
<i>Ženy</i>	10	25	23	3	3	64
<i>Celkem</i>	12	36	28	12	12	100

Tabulka 1 - Rozdělení respondentů dle věku - zdroj vlastní zpracování, 2020

	Základní	Střední bez	Střední s maturitou	Vyšší odborné	Vysokoškolské
<i>Muži</i>	5	6	14	4	7
<i>Ženy</i>	11	6	23	2	22
<i>Celkem</i>	16	12	37	6	29

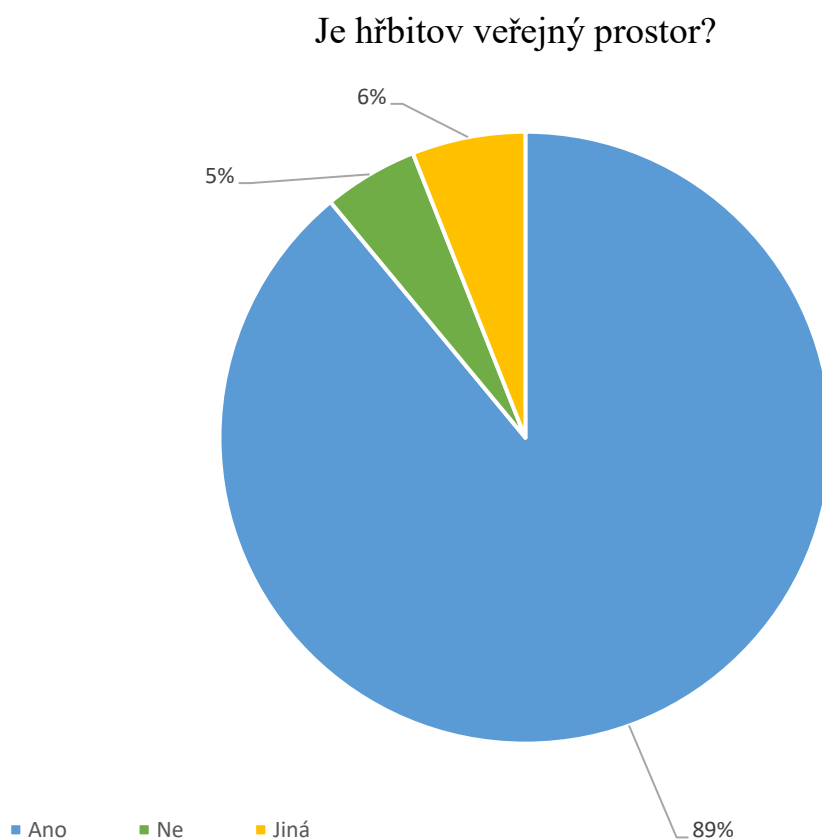
Tabulka 2 - Rozdělení respondentů dle dosaženého vzdělání - zdroj vlastní zpracování, 2020

Otázka č. 4 „*Jak byste charakterizovali pojem „Veřejný prostor“?*“ byla otevřená a respondenti odpovídali jednoznačně, že se jedná o místa, které slouží veřejnosti, jsou přístupná bez omezení a všemi užívaná, uváděli zde konkrétními pojmy jako jsou ulice, náměstí, parky, ale také obchody a úřady, viz.kapitola 1.1. Sedm respondentů uvádí, že tyto místa s sebou nesou ztrátu soukromí při jeho užívání a jeden respondentka zde uvádí, že veřejný prostor je pro ni symbolem volnosti a svobody. Mezi odpověďmi se nejčastěji objevovalo „*Prostor pro všechny*“, „*Prostor přístupný všem bez rozdílu*“, „*Dostupný prostor bez omezení*“.

Otázka č. 5 „*Jaká je podle Vás nejdůležitější funkce veřejného prostoru?*“ byla otevřená a nejčastější odpovědí bylo „*Shromažďování lidí*“, jako druhou nejčastější odpovědí byla „*přístupnost*“, bezpečnost byla uvedena pouze 1x. Respondenti rozvíjeli své odpovědi na volnost pohybu, možnost konání společenských aktivit, zábavy a kulturních akcí. Důležitou funkcí pro respondenty je i volnost a neomezené užívání a nabídka služeb.

Respondenti cítí nejdůležitější funkci veřejného prostoru v možnosti setkávání se bez omezení, předpokládají využití veřejného prostoru kulturními akcemi a jistou

nabídkou služeb. Respondenti vyvrací můj předpoklad, že pro běžného uživatele veřejných prostranství je nejdůležitější funkcí veřejného prostoru bezpečnost.

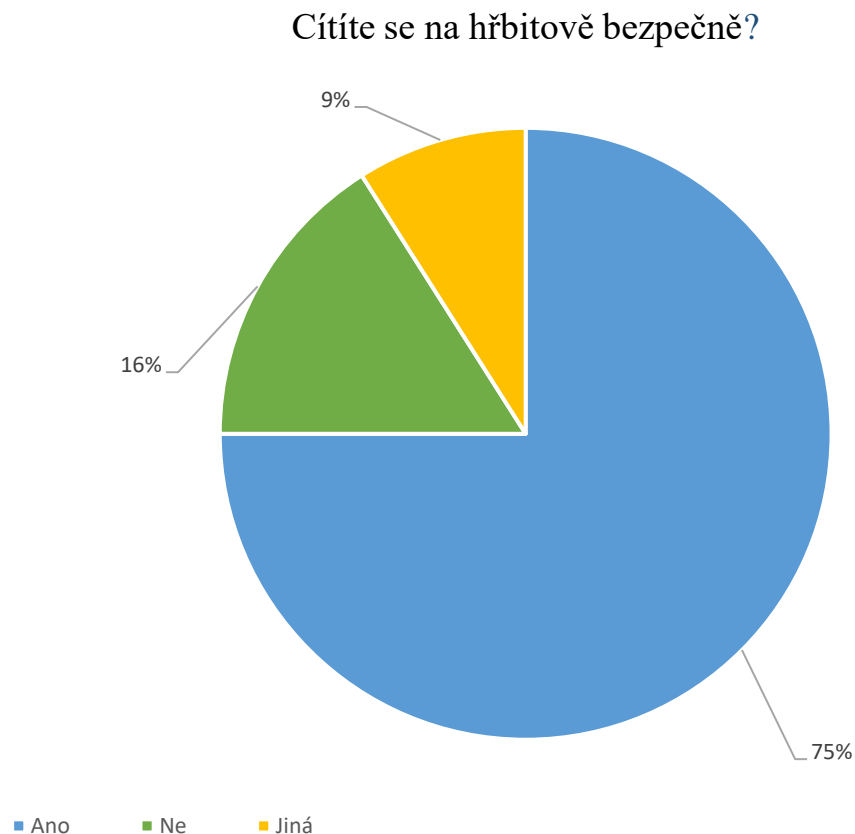

Obrázek 1 - Je hřbitov veřejný prostor? zdroj – vlastní zpracování, 2020

Na otázku č. 6, „*Je hřbitov veřejný prostor?*“ zda považují hřbitov za veřejný prostor odpovědělo 89 dotazovaných „*Ano*“, 5 „*Ne*“ a 6 respondentů, že neví z toho byly 4 ženy a 2 muži. Respondenti, kteří odpověděli „*Nevím*“ v předchozích dotazech, uvedli, že veřejné prostory by měly být využívány všemi bez rozdílu a sloužit ke společným zábavným aktivitám.

Záporně odpověděly 4 ženy a 1 muž. Muž v předešlých otázkách odpovídal, že nejdůležitější funkce veřejného prostoru je jeho nepřetržitý přístup. Ženy odpovídaly v předešlých otázkách, že veřejný prostor je místo, které je určeno setkávání velkého množství lidí a kde pociťují volnost, jeho nejdůležitější funkci spatřovaly v pořádání společenských a kulturních akcí. V otázce č. 10 respondentka uvedla, že hřbitovy na ni vždy působí velice smutně.

Všichni respondenti, kteří odpověděli jinak než „Ano“ v otázce č. 6. mají ve svých dotaznicích u otázek č. 4 a 5 uvedeny odpovědi, z kterých lze vyvodit, že jejich pohled na veřejný prostor a jeho funkčnost nekoresponduje s obecně zažitým pohledem na hřbitovy, a proto nemohla být jejich odpověď kladná.

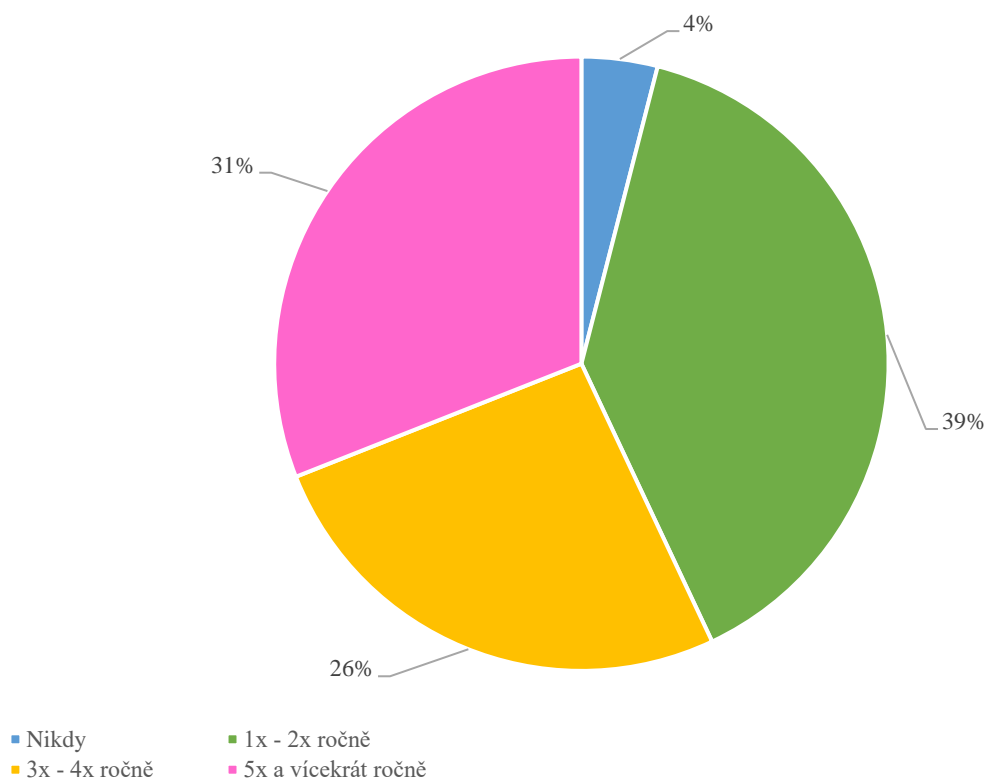

Obrázek 2- Cítíte se na hřbitově bezpečně? – zdroj vlastní zpracování, 2020

Otázka č. 7, „Cítíte se na hřbitově bezpečně?“ na hřbitově se cítí bezpečně 75 dotazovaných, 15 žen a 1 muž, který byl ve věkové hranici do 20 let, odpovědělo „Ne“ a 9 dotazovaných, 6 žen a 3 muži, zvolilo odpověď „Nevím“. Z 15 žen, které odpověděly „Ne“, nebyla žádná ve věku nad 50 let a pouze 4 z nich byly v rozmezí 31–49 let věku. 2 muži, kteří odpověděli „Nevím“ byli starší 50 let a 1 mladší 20 let. Z výsledku vyplývá, že starší ženy se v prostředí hřbitovů necítí ohroženě, vyšší procento osob, které se na hřbitově bezpečně necítí se vyskytuje mezi mladými lidmi.

Pouze dvě osoby z 25, jeden muž a jedna žena, které neodpověděly kladně, nenavštěvují hřbitovy při žádné příležitosti, zbylých 23 dotazovaných navštěvují své zemřelé blízké v datu výročí narozenin nebo úmrtí, na Vánoce a o Svátku Všech svatých, lidově řečeno Dušičky. Pouze 7 však uvedlo u otázky č. 10, že se ocitli na konkrétním hřbitově, na němž se cítili nepříjemně, popřípadě pocítují nepříjemný pocit při každé návštěvě i sobě známého pohřebiště.

Jak často navštěvujete hřbitovy?

Obrázek 3- Jak často navštěvujete hřbitovy? – zdroj: vlastní zpracování, 2020

Otázka č. 8, “*Jak často navštěvujete hřbitovy?*“ nejvíce a to 39 respondentů odpovědělo, že navštěvují hřbitovy 1x – 2x ročně, jedná se o 26 žen a 13 mužů. 5x a vícekrát ročně přijde na hřbitov 31 dotazovaných, z nichž je 20 žen a 11 mužů. 26 respondentů, kteří na hřbitovy dochází 3x-4x ročně je 16 žen a 10 mužů a 4 dotazovaní odpověděli, že nenavštěvují hřbitovy vůbec, jedná se o 2 ženy a 2 muže. Většina respondentů uvedla jako důvod své návštěvy výročí narození či úmrtí, Vánoce, Velikonoce a tzv. Dušičky.

Kromě 1 dotázané, z těch, kteří hřbitovy nenavštěvují, dle otázky č. 13. Dýšinský hřbitov znají a na dva dotázané působí příjemně. Žádný z nich se v životě neocitl na hřbitově, který působil negativně a cítili se velmi nepříjemně.

Ve skupině osob, která na hřbitov přijde 1x – 2x ročně je hlavním důvodem návštěvy Svátek Všech svatých a Vánoce. Pouze 7 respondentů uvedlo, že se ve svém životě ocitlo na hřbitově, který na ně působil nepříjemně a smutně. Dýšinský hřbitov neznají jen 4 osoby a na 26 dotázaných působí příjemně, zbylých 8 odpovědělo záporně. Využití prostoru kostela a hřbitova jiným, než duchovním způsobem nenapadlo 29 osob a provoz kavárny v prostorách hřbitova by vyzkoušelo 11.

Důvodem návštěvy hřbitova této skupiny lidí, kteří hřbitov navštěvují 3x-4 ročně, jsou Vánoce, Dušičky a výroční narozenin a úmrtí osoby a 6 dotazovaných se ve svém životě ocitlo na hřbitově, na němž se cítili nepříjemně. 13 respondentů zná hřbitov v Dýšině a 12 připadá příjemný a 6 nikoli. 7 osob Dýšinský hřbitov nikdy v minulosti nenavštívilo a 1 osoba upozorňuje na výraz „příjemný“, který ji přijde jako krajně nevhodný ve spojitosti se hřbitovy. 7 osob se zamýšlelo nad využitím hřbitova a kostela jiným než duchovním způsobem, 19 nikoli.

Lidé, kteří navštěvují hřbitovy častěji, než 5x ročně uvedli jako hlavní příležitosti k návštěvě hřbitovů Vánoce, Velikonoce, Dušičky, výročí úmrtí a narozenin, údržba hrobů, vzpomínka na zesnulého, procházka nebo při „cestě kolem“. Z 31 osob se jen 4 ocitli na hřbitově, kde se necítili dobře a 23 dotazovaných zná hřbitov v Dýšině a na 22 z nich působí příjemně. Z 15 respondentů, kteří uvažovali nad využitím hřbitovů jen duchovním způsobem by 7 kavárnu v tomto prostředí navštívilo.

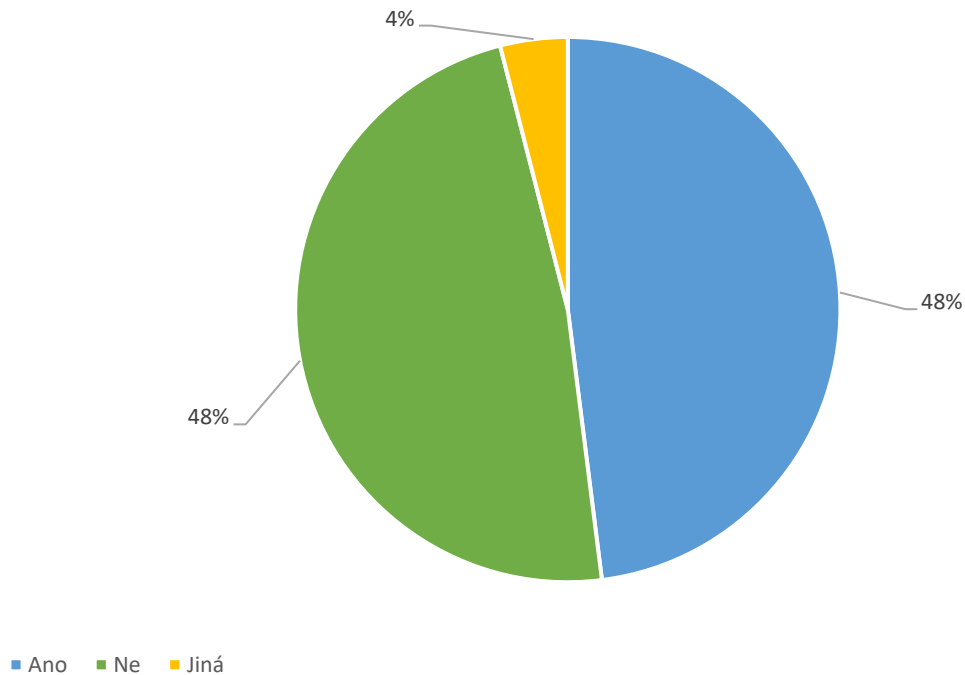
Otázka č. 9 „*Při jaké příležitosti hřbitovy navštěvujete?*“ Obvyklé odpovědi respondentů byly svátky, jako jsou Vánoce a Velikonoce, Svátek Všech svatých – Dušičky, výročí narozenin nebo úmrtí zesnulého, údržba náhrobku a jeho okolí. Někteří respondenti navštěvují hřbitovy kdykoli si vzpomenou na zemřelého, chodí do prostředí hřbitovů na procházky, jedna respondentka přichází na hřbitov pravidelně jedenkrát měsíčně, aniž by ji vázala nějaká konkrétní událost či příležitost, jiný dotázaný uvádí, že v prostorách hřbitova relaxuje a navozuje mu toto prostředí tzv. klid na duši, další respondentka ráda navštěvuje hřbitovy k utřídění svých myšlenek. V této otázce se potvrzuje informace

z úvodu kapitoly 2., že lidé v současnosti na hřbitovech netráví tolik volného času a není to pro ně přirozené prostředí pro setkávání jako tomu bývalo.

Otázka č. 10 „*Ocitli jste se ve svém životě na hřbitově, kde jste se cítili velice nepříjemně? Odpověď zdůvodněte.*“ 80 dotázaných se nikdy neocitlo na hřbitově, kde by se cítili velmi nepříjemně. Z 20 dotázaných, kteří zažili nepříjemné pocity na hřbitově bylo 6 mužů a 14 žen. Muži ve svých odpovědích uvádějí především židovské hřbitovy, původní stará pohřebiště v pohraničí a jeden muž popsal svoji vzpomínku, kdy byl čestnou stráží zesnulého kolegy hasiče. Ženy odpovídaly, že se na hřbitovech necítí komfortně za žádné situace, protože z těchto míst plyne negativní energie a působí jako by se zde zastavil čas. Některé ženy uvádí nepříjemné vzpomínky z dětských let a sensitivní vnímání přítomnosti duší zesnulých, též jmenovaly masové hroby koncentračního tábora a židovské hřbitovy. Jeden muž uvedl starý hřbitov ve městě Broumov, který působil negativní energií.

Naopak někteří dotázaní vnímají hřbitov jako místo relaxace, kde načerpávají životní energii a mohou si zde utřídit myšlenky a nebýt nikým rušeni.

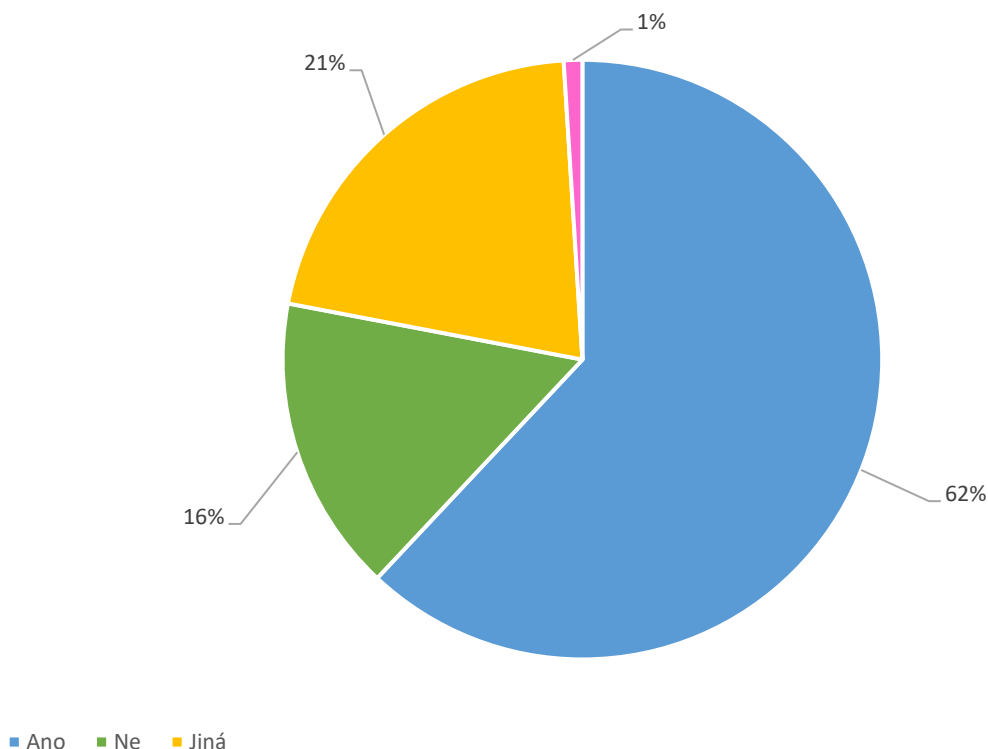
Pocítujete rozdíl mezi hřbitovy na vsi a ve městech?

Obrázek 4 -Pocítujete rozdíl mezi hřbitovy na vsi a ve městech? – zdroj: vlastní zpracování, 2020

Otázka č. 11 „Pocítujete rozdíl mezi hřbitovy na vsi a ve městech?“ odpovědělo 48 respondentů „Ano“ a 48 respondentů „Ne“. Kladně odpovědělo 29 žen a 19 mužů, negativně 31 žen a 17 mužů. Další 4 ženy odpověděly „Jiné“, z nichž 3 dotazovaní uvedli, že nedokážou tuto problematiku zcela posoudit, avšak neuvedli, z jakého důvodu, zda nikdy nebyli na jiných než městských, popřípadě venkovských hřbitovech, protože každá z těchto 3 žen uvedla v otázce č. 8, že hřbitov navštěvují, 1 z nich 3x-4x ročně a další 2 ženy 5x a vícekrát ročně. 1 respondentka uvádí, že neshledává rozdíly pouze mezi městskými a vesnickými hřbitovy, ale domnívá se, že každý hřbitov je jedinečný a na každém lze nalézt markantní odlišnosti, především mezi různými státy. 36 z 48 respondentů, kteří vnímají rozdíl mezi hřbitovy na vsi a na vesnicích se na Dýšinském hřbitově cítí příjemně a 7 osob jej nikdy nenavštívilo a 26 ze 48 odpovídajících, kteří odlišnosti mezi těmito dvěma druhy hřbitovů nevnímají, se na hřbitově v Dýšině necítí nepříjemně. Patrné rozdíly lidé vnímají v množství pohřbených osob a velikostí hřbitova, na vsi jsou hřbitovy více osobitější, udržované a o náhrobky lidé jeví větší zájem. Jedna respondentka uvádí, že městské hřbitovy v současné době zasahují do nové zástavby města, kvůli jejich rozpínavosti naopak od vesnických hřbitovů, které stále zůstávají na okraji obklopeny přírodou.

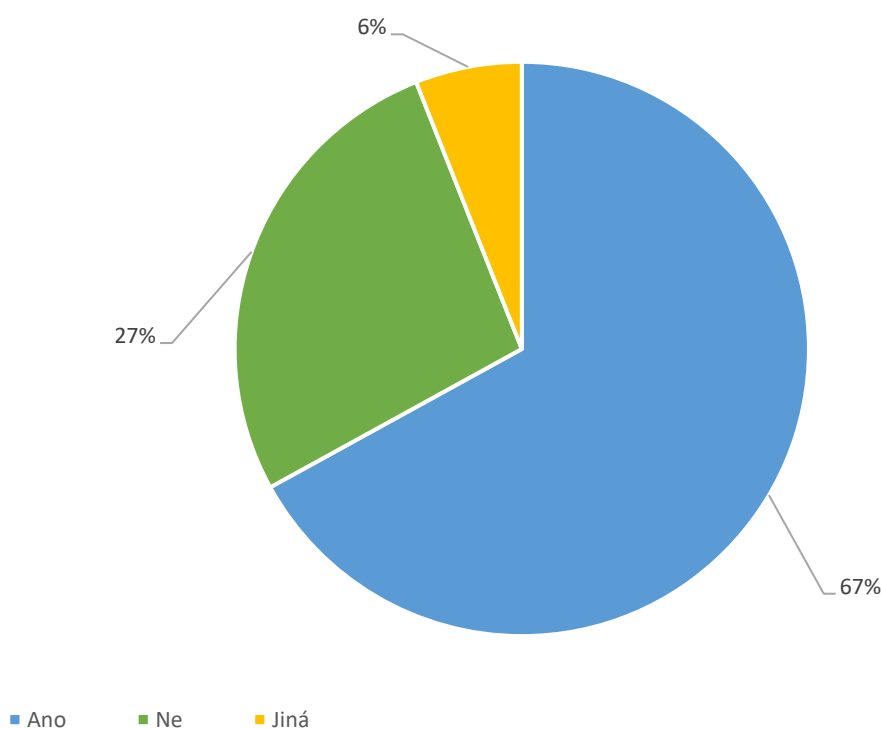
Působí na Vás hřbitov v Dýšíně příjemně?

Obrázek 5-Působí na Vás hřbitov v Dýšíně „příjemně“? – zdroj: vlastní zpracování, 2020

Otázka č. 13, „Působí na Vás hřbitov v Dýšíně příjemně?“ ačkoli jsem vybírala respondenty s bydlištěm především v obci Dýšina a Chrást, někteří z dotazovaných byli z města Plzeň, proto jsem zvolila tuto otázku jako nepovinnou. Hřbitov v obci Dýšina je společným místem pro pohřbívání zemřelých, kteří byli obyvateli obce Dýšina i Chrást. Tuto otázku považuji jako neodmyslitelnou částí dotazníku, díky které lze dotazovanému navodit lepší atmosféra pro jeho představitost. Na základě představy konkrétního hřbitova, který je pro respondenty součástí života, je možné snadněji získat odpověď na následující otázky, především týkající obcerstvení v jeho prostorách. 62 respondentů odpovědělo „Ano“, z nichž bylo 39 žen a 23 mužů, 10 žen a 6 mužů odpovědělo „Ne“ a 21 zvolili odpověď „Jiná“ a 1 osoba se zdržela odpovědi. Lidé, kteří nezvolil odpověď „Ano“ či „Ne“, zdůvodňovali svůj výběr neznalostí místa 14x, 1 osoba zhodnotila výraz „příjemný“ ve spojitosti se hřbitovem jako nevhodný, 2 osoby pociťují silnou nervozitu a 3 osoby svůj výběr nezdůvodnily.

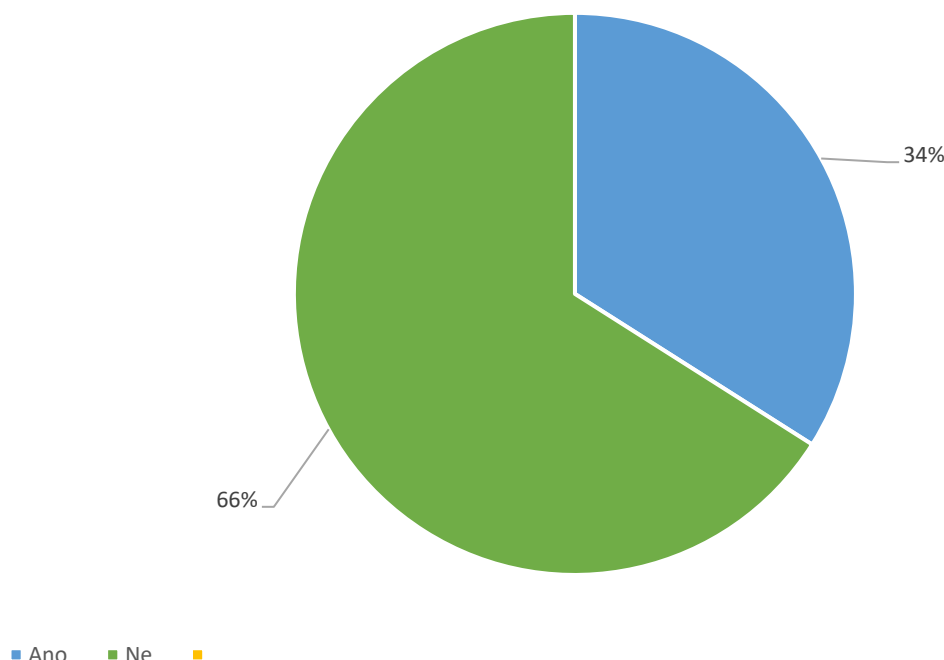
Domníváte se, že hřbitov má sloužit jen pro mrtvé jako posledním místem spočinutí?

Obrázek 6- Domníváte se, že hřbitov má sloužit jen pro mrtvé jako poslední místo spočinutí? – zdroj: vlastní zpracování, 2020

Otázka č. 14 „Domníváte se, že hřbitov má sloužit jen pro mrtvé jako „posledním místem spočinutí“? 39 žen a 23 mužů odpovědělo, že „Ano“ a 20 žen a 7 mužů, že „Ne“. Ze 6 respondentů, kteří odpověděli „Jiná“, 3 uvedli, že tato místa mohou sloužit nejen pro mrtvé, ale také pro pozůstalé a jejich přátele a plnit funkci místa pro setkávání lidí. Další 3 osoby nevedly žádnou bližší specifikaci své odpovědi. Získáním těchto dat, respondenti vyvrací funkci hřbitova jako veřejného prostoru, určeného k setkávání a shromažďování lidí. 18 osob z 67 osob, kteří v otázce odpověděli kladně, nikdy neuvažovalo nad užívání hřbitova jinak než duchovním způsobem a pouze 15 z nich by bylo ochotných vyzkoušet kavárnu v jeho prostředí, a to i v případě, že by sortiment a služby nebyly zpoplatněny. 15 z 27 respondentů, kteří odpověděli v otázce č. 14 negativně, nad využitím hřbitova i jiným, než jen duchovním způsobem přemýšleli, avšak pouze 6 z nich by navštívilo kavárnu v prostorách hřbitova.

Napadlo Vás, že by kostely mohly být užity jiným způsobem než jen duchovním?

Obrázek 7- Napadlo Vás, že by kostely mohly být užity jiným způsobem než jen duchovním? – zdroj: vlastní zpracování, 2020

Otázka č. 15 „*Napadlo Vás, že by kostely mohly být užity jiným způsobem než jen duchovním?*“ Většina respondentů nikdy neuvažovalo o hřbitovu a jeho využití jinak než pro účel pohřbů. 23 žen odpovědělo, že „*Ano*“ a 41 že „*Ne*“, 11 mužů odpovědělo kladně a 25 negativně. Z 34 respondentů 15 odpovědělo v otázce č. 16 pozitivně, nápad jim přišel jako zvláštní, zajímavý a takový, který by si našel své příznivce, ačkoli oni by jej nenavštěvovali. 19 respondentů tuto ideu zavrhl. Pouze 13 osob by tento druh provozovny navštěvovalo, avšak při nabídce sortimentu zdarma počet respondentů kles na 9, 1 dotazovaná žena zpochybňovala kvalitu sortimentu, který by byl nabízen zdarma. Osob, které spatřují potenciál provozoven je pouze 8, 4 muži a 4 ženy, ze 34 dotázaných. 50 respondentů z 66, kteří původně na otázku č. 15 odpověděli „*Ne*“, neschvalují provozovnu s občerstvením, ani samotnou konzumaci jídla v místě pohřebiště, pouhých 15 osob není proti provozu kavárny a 21 z 66 by ji bylo ochotno navštívit v případě, že by sortiment byl nabízen zadarmo. Vidinu oblíbeného místa v tomto komerčním prostoru shledává 15 dotázaných, 41 nikoli a 10 respondentů si není jisto a svoji odpověď rozvíjejí.

Otázka č. 16. „*Jaký je Váš názor na provozování kavárny v prostoru kostela s možností konzumace uvnitř. I v prostředí hřbitova (například na lavičce před kostelem)?*“ Tato otázka byla otevřená, aby respondent měl možnost vyjádřit svůj názor v plném rozsahu. Mnoho respondentů jednoznačně zamítli tuto myšlenku z důvodů nehygieničnosti, neúcty k mrtvým a nepříjemného pocitu z konzumace kávy v tomto prostředí. Někteří respondenti se této myšlence nestavěli tolik ortodoxně a zvažili i její návštěvu a menšina dotazovaných byla k této představě plně nakloněna. 22 respondentů odpověděli na tuto otázku kladně, 69 záporně a 9 z respondentů bylo neutrálních.

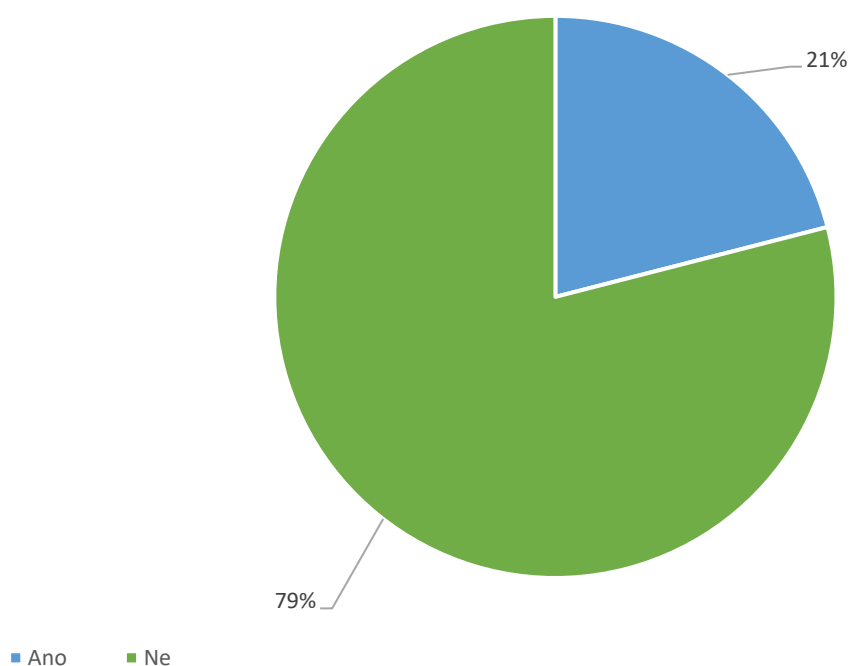
Otázka č. 17 „*Navštěvovali byste tento typ kavárny? Odpověď zdůvodněte.*“ Subjektivní vnímání koncepce kavárny v kostela a v blízkosti hřbitova, faktor, který by respondenty přiměl kavárnu navštívit a také důvod proč by tento druh kavárny vynechali. Respondenti ve velké míře odpovídali negativně, celkem 70krát. Kladně odpovědělo 24 dotázaných a 6 se nedokázalo určit, zda by tuto provozovnu navštívili a odvolávali se především na aktuální situaci a vizuální stránku samotné provozovny. Svě odpovědi zdůvodňovali především nesouladu duchovního místa klidu a piety s rušným komerčním podnikem, domnívají se, že ke konzumnímu stylu života máme mnoho jiných možností, než je provoz kavárny v duchovním místě.

Mnoho žen uvádělo specifickou atmosféru hřbitova a kostela, která byla důvodem rozhodnutí, zda kavárnu navštěvovat či naopak. Několik dotazovaných by bylo ochotno tento druh kavárny vyzkoušet, jelikož ho považují za velmi originální a zajímavý. Několik osob reagovalo velmi pozitivně, protože kostely a hřbitovy navštěvují velmi často, nejen z důvodu vzpomínky na zesnulého, ale také při procházce, kdy míří do hřbitovní zeleně utřídit své myšlenky a nabít se novou energií a této služby by vždy využily. Respondenti zde také uvádí důvody návštěv nejen svých, ale také lidé ze svého okolí, kteří by před nebo po bohoslužbě mohli trávit čas společně v prostorách kostelů.

V návaznosti na otázku č. 8 „*Jak často navštěvujete hřbitovy?*“ vyplývá že z 39 respondentů, kteří navštěvují hřbitovy 1x-2x ročně, by 11 dotázaných provoz kavárny v prostorách hřbitova vyzkoušelo, především ze zvědavosti. Při nabídce sortimentu zdarma by této možnosti využilo o jednu osobu více, tj 12. Ostatní dotázaní zastává názor, že by tuto provozovnu nenavštívilo za žádných okolností. 10 respondentů zhodnotilo myšlenku provozu kavárny velmi pozitivně a je názoru, že by se kavárny mohly v budoucnu stát vyhledávanými na území našeho státu.

Z 26 respondentů, kteří navštěvují hřbitov 3x-4x ročně, by kavárnu uvítaly pouze 4 respondenti, naopak 22 osob by nevyužilo provozu kavárny ani v případě, že by sortiment byl nabízený zdarma. Z celkového počtu 31 respondentů, kteří navštěvují hřbitovy 5x a vícekrát do roka, by pouze 9 osob kavárny navštěvovalo, někteří dotázaní uvádějí, že by se stali stálou klientelou. 7 respondentů se domnívá, že by se tento typ kavárny mohl stát v České republice úspěšným. Ze celkového počtu dotázaných 4 osoby hřbitovy nikdy nenavštěvují a tři respondenty by na hřbitov nepřilákala ani zřízená kavárna, která by nabízela sortiment zdarma. Jeden z respondentů uvádí, že by návštěvu kavárny zvažoval ze zvědavosti, ale nepředpokládá, že by se stal stálým zákazníkem

Navštěvovali byste tento typ kavárny v případě, že by nabízený sortiment byl zdarma?

Obrázek 8- Navštěvovali byste tento typ kavárny v případě, že by nabízený sortiment byl zdarma? – zdroj: vlastní zpracování, 2020

Otázka č. 18: „Navštěvovali byste tento typ kavárny v případě, že by nabízený sortiment byl zdarma?“ Otázkou jsem se snažila zjistit, zda jsou respondenti ovlivnitelní nabídkou sortimentu, za který není potřeba platit, případně jaká věková skupina je ochotná návštěvu uskutečnit pod touto podmínkou. Z 21 respondentů bylo 12 žen a 9 mužů, negativně odpovědělo 52 žen a 27 mužů. Z kladně odpovídajících se jich 11 domnívá, že by se provoz kaváren mohl setkat s popularitou na území České

republiky, ze záporně odpovídajících je tohoto názoru 12. Nabídky bezplatných služeb by nejvíce ovlivnily mladé lidi do 20 let, kteří své negativní odpovědi z otázky č. 17 přehodnotili. Naopak starší generaci by sortiment zdarma připadal podezřelý a nedůvěryhodný. Respondenti však uvádí, že povaha českého národa slyší na produkty zdarma, a tak by se kavárna mohla stát vyhledávanou, avšak ne pro její kvalitu a ojedinělé prostředí.

Otázka č. 19: „*Myslíte, že by tento typ kavárny mohl být v ČR „populární“?*“ Tato otázka vybízí k hodnocení idey provozu občerstvení v neobvyklých prostorách a zároveň i povahy české populace respondentem. Kladně hodnotící subjekty uváděly důvody možné popularity kaváren v tomto prostředí jako neobvyklý koncept nebo případná nabídka sortimentu zdarma, ale zároveň ty samé důvody byly uváděny jako předpokládaný důvod jejich nepopularity. Ostatní respondenti shledávají kavárny v prostorách kostelů především jako nevhodné a nedůstojné.

	Ano	Ne	Jiná
<i>Ženy</i>	11	44	9
<i>Muži</i>	12	17	7
<i>Celkem</i>	23	61	16

Tabulka 3- Popularita kaváren v kostele na území České republiky - zdroj, vlastní zpracování

Otázka č. 20: „*Zdůvodněte, prosím, svoji odpověď u předešlé otázky.*“ byla položena jako rozšíření otázky č. 19, kde respondent mohl sdělit svůj názor. Respondenti uváděli mnoho důvodů, proč by se tyto provozovny mohly nebo nemohly stát populárními na území České republiky. Nejčastějším důvodem, proč by se podniky neshledaly s kladnou odezvou obyvateli republiky je její konzervativnost a nedostatečná otevřenost novým věcem, česká populace vnímá hřbitovy jako místo určené ke truchlení. Zřízení a provoz kavárny v kostele respondenti vnímají jako nemorální akt a projev neúcty k mrtvým a církvi. Domnívají se, že spojení svatostánku s podnikem, který je vytvořen za účelem finančního výdělků spolu nemůže najít souznění a celkový dojem konceptu je nepatřičný.

V současné době na hřbitovy a do kostelů chodí především starší generace, která nevyhledává ke trávení svého volného času kavárny, cílovou skupinou by dle

respondentů měli být mladí lidé, kteří ale tyto místa nenavštěvují, proto dotazovaní neshledávají v těchto podnicích budoucnost.

Kostelní kavárny jsou originálním a klidným místem, na němž mohou lidé relaxovat i díky nezapomenutelné atmosféře, kterou menšina respondentů považuje za hlavní příčinu obliby kavárny mezi občany území republiky. Potenciální klientelu kaváren by se mohla stát mladá generace, která vyhledává dobrodružství a touží po ojedinělých zážitcích. Potřeba mladých být jedinečný a zajímavý jde ruku v ruce s moderní dobou, která s sebou nese potřebu sdílet svůj život „*on-line*“ a atmosféra místa by se mohla vytratit.

Respondenti také poukazují na český povahový rys, kvůli němuž se lidé nechají snadno ovlivnit cenou. Na základě tohoto tvrzení dotazovaní uváděli možnou tvorbu zákazníků, kteří by do provozovny přicházeli velmi často, avšak jen z ekonomického důvodu. Na některé bezúplatné služby fungují opačným dojmem a mohli by případnou klientelu naopak odradit.

Otázka č. 21: „*Z jakého důvodu jsou kavárny v jiných zemích populární? – Váš subjektivní názor.*“ V této otázce měl respondent prostor vyjádřit svůj subjektivní názor na vnímání problematiky napříč zeměmi. Otázka vybízela respondenty k zamýšlení nad vnímáním kaváren globálně. Velké množství dotazovaných se o skutečnosti provozu kaváren v prostorách kostelů dozvíдалo až na základě dotazníkové šetření a z tohoto důvodu nebyli schopni plně vyjádřit jejich názor. Mnoho respondentů shledává tento druh kavárny za originální a neobvyklou, proto se domnívá že to je jedním z hlavních důvodů popularity těchto provozoven v zahraničí.

V cizích zemích lidé shledávají větší míru věřících, než je na území České republiky a jiné kulturní zvyky a tradice, proto se domnívají, že návštěvy kostelních kaváren jsou pro ně příjemné a mnohem běžnější než pro lidi v České republice. Dalším důvodem je větší otevřenost novým věcem a celkově jiná mentalita. Respondent se domnívá, že v cizí zemi lidé vnímají smrt jako součást životů a není tabuizována jako na našem území, proto vnímají kostelní kavárny jako místo, které je spojuje s jejich blízkými, kteří jsou pohřbeni na nedalekém hřbitově. Návštěvníci mohou zakoupit občerstvení a zkonsumovat ho v prostorách hřbitovní zeleně a tím trávit společný čas s již zemřelými blízkými.

3.2 Vyhodnocení odpovědí dle věku respondentů

V předešlé kapitole byly odpovědi vyhodnoceny jako celek a v této části jsou jednotlivé odpovědi rozděleny na základě věku a pohlaví respondentů.

3.2.1 Ženy do 20 let

	<i>Kladná odpověď</i>	<i>Záporná odpověď</i>	<i>Jiná odpověď</i>
<i>Otázka č. 6</i>	9	x	1
<i>Otázka č. 7</i>	7	2	1
<i>Otázka č. 10</i>	3	7	x
<i>Otázka č. 14</i>	7	1	2
<i>Otázka č. 15</i>	4	6	x
<i>Otázka č. 16</i>	2	6	2
<i>Otázka č. 17</i>	2	7	1
<i>Otázka č. 18</i>	7	3	x
<i>Otázka č. 19</i>	3	4	3

Tabulka 4 - Odpovědi respondentů, žena do 20 let – zdroj vlastní zpracování, 2020

V této skupině je 10 respondentek, které charakterizovaly veřejný prostor jako místo, které je přístupné veřejnosti, uvádí jmenovitě parky, lesy, ulice. Hlavní funkcí uvedly shromažďování lidí a dále pak přístupnost místa bez omezení. 7 žen se na hřbitově cítí bezpečně a stejný počet vnímá hřbitov jako poslední místo spočinutí. 6 respondentek neuvažovalo o využití hřbitova jinak než duchovním způsobem. 6 osob provoz kavárny považuje za zneuctění místa a 2 osoby tuto možnost zcela nezavrhují, ale upozorňují na vlastní nepříjemné pocity. Pouze 2 ženy by provozovnu navštívily a 1 osoba by tuto variantu zvažovala.

V této kategorii mladých žen by sortiment zdarma přilákal 2,5násobek výsledku v předešlé otázce. Důvodem proč by mohly tyto kavárny být populární je nabídka sortimentu zdarma a klidné prostředí. Naopak ženy zdůvodnily předpokládaný neúspěch konzervatismem lidí v České republice, koncentracích starší generace na hřbitovech, která kavárny obecně příliš nevyhledává a obecný předpoklad nezájmu obyvatel v České republice.

Pouze 3 mladé ženy vidí potenciál v prostoru kaváren v České republice, 6 uvedlo předpoklad odsouzení konceptu ze strany starší generace a zbylá 1 uvádí několik důvodů, které by mohly vést k úspěšnému provozu, avšak se obává konzervativní společnosti na našem území. 6 žen nevědělo, že takové kavárny ve světě existují, zbylé ženy uvedly, že národy mohou mít zakořeněné jiné zvyky a tradice, větší míru věřících, a proto jim přijde přirozenější navštěvovat kavárny v těchto prostorách.

3.2.2 Muži do 20 let

	<i>Kladná odpověď</i>	<i>Záporná odpověď</i>	<i>Jiná odpověď</i>
<i>Otázka č. 6</i>	2	x	x
<i>Otázka č. 7</i>	1	1	x
<i>Otázka č. 10</i>	1	1	x
<i>Otázka č. 14</i>	2	x	x
<i>Otázka č. 15</i>	1	1	x
<i>Otázka č. 16</i>	1	x	1
<i>Otázka č. 17</i>	1	1	x
<i>Otázka č. 18</i>	1	1	x
<i>Otázka č. 19</i>	2	x	x

Tabulka 5- Odpovědi respondentů, muž do 20 let – zdroj vlastní zpracování, 2020

Tuto skupinu tvoří pouze 2 respondenti, kteří definovali veřejný prostor jako místo, které slouží lidem a jeho nejdůležitější funkcí stanovili shromažďování lidu. 1 muž se na hřbitově cítí bezpečně a smýšlel o něm i jiným způsobem než pouze duchovním, druhý muž nikoli. Oba respondenti se shodli, že hřbitov je místem posledního spočinutí, avšak 1 z nich informaci o kavárně přijal otevřeněji a rád by svůj život obohatil o novou zkušenost. Oba muži se domnívají, že díky kurióznímu umístění kavárny by se mohla stát oblíbenou. Popularitu těchto podniků v zahraničí zdůvodnili větší mírou věřících a otevřeností novým věcem obyvatel zahraničního státu.

3.2.3 Ženy 21–30 let

	<i>Kladná odpověď</i>	<i>Záporná odpověď</i>	<i>Jiná odpověď</i>
<i>Otázka č. 6</i>	22	1	2
<i>Otázka č. 7</i>	15	9	1
<i>Otázka č. 10</i>	7	18	x
<i>Otázka č. 14</i>	16	8	1
<i>Otázka č. 15</i>	8	17	x
<i>Otázka č. 16</i>	6	17	2
<i>Otázka č. 17</i>	6	19	x
<i>Otázka č. 18</i>	3	22	x
<i>Otázka č. 19</i>	3	20	2

Tabulka 6 - Odpovědi respondentů, žena 21–30 let – zdroj vlastní zpracování, 2020

V kategorii je 25 žen, a veřejný prostor pro ně znamenají ulice, parky, náměstí, které jsou přístupné všem a bez omezení. 1 respondentka uvádí, že za veřejné prostory považuje také obchody a úřady. Účel tvorby veřejných prostranství shledávají v tvorbě místních komunity, shromažďování lidí a možnosti volného pohybu v čistém městském prostředí. 15 dotázaných se na hřbitově cítí bezpečně a 16 respondentek uvedlo, že tato místa slouží pouze zemřelým. 17 žen provoz kavárny hodnotí jako nevhodný a děsivý, vnímají provoz podniku jako neúctu k zemřelým a církvi. 4 ženy vnímají tento nápad pozitivně a vyzdvihly architektonický potenciál kostelů, 2 osoby uvedly, že možnost koupě kávy po bohoslužbě by je velmi potěšila. 2 ženy považují tento koncept za zajímavý, ale uvedly své pochybnosti potenciálu kavárny v těchto prostorách.

Z 19 žen, které by objekt nenavštívily 1 uvedla obavu vysokých cen za poskytované služby, kterou zdůvodnila příkladem novodobých kaváren na perspektivních a ojedinělých místech. Ženy kritizovaly nabídku sortimentu zdarma, dle jejich názoru kavárny, které takto svůj sortiment nabízí působí nedůvěryhodně a odmítli by je navštívit. Avšak i přes tyto názory se ženy domnívají, že kdyby kavárny nabízely produkty zdarma, nalákalo by to klientelu.

Hřbitovy většina žen hodnotila jako místo pro truchlení, které není vhodné kombinovat s komerčními prostory, jímž by byl rušen klid a pieta. 4 ženy uvedly možnou

oblíbenost u potenciální klientely spojené s poskytováním služeb bez úplaty a 2 ženy neví. 12 žen o tomto konceptu v minulosti nikdy neslyšelo, 13 žen hodnotilo možnou oblíbenost kaváren jedinečností místa, vyšší mírou věřících, jinou mentalitou obyvatelstva, která nevnímá smrt negativně, ale dokážou ji oslavovat a vyprovodit zesnulého člověka do posmrtného života.

3.2.4 Muži 21–30 let

	<i>Kladná odpověď</i>	<i>Záporná odpověď</i>	<i>Jiná odpověď</i>
<i>Otázka č. 6</i>	10	1	x
<i>Otázka č. 7</i>	10	x	1
<i>Otázka č. 10</i>	2	9	x
<i>Otázka č. 14</i>	8	3	x
<i>Otázka č. 15</i>	3	8	x
<i>Otázka č. 16</i>	3	7	1
<i>Otázka č. 17</i>	3	7	1
<i>Otázka č. 18</i>	3	8	x
<i>Otázka č. 19</i>	4	6	1

Tabulka 7- Odpovědi respondentů, muži 21–30 let – zdroj vlastní zpracování, 2020

V této skupině je 11 respondentů, kteří charakterizovali veřejný prostor jako místo, které je dostupné a užívané veřejnosti bez omezení. Jako jeho nejdůležitější funkci spatřovali ve svobodě pohybu, nepřetržité přístupnosti, možnosti shromažďování lidí za účelem komunikace, pořádání kulturních akcí a dostupnosti obchodu a služeb. 10 respondentů považuje hřbitov za veřejný prostor a také se na něm cítí bezpečně. 8 z dotázaných považuje hřbitov pouze jako poslední místo spočinutí a stejný počet mužů napadlo, že by se hřbitov mohl využívat i jiným způsobem než duchovním.

7 dotazovaných vnímá provoz kavárny jako nevhodný a nenavštívilo by jej, 3 ho hodnotí jako zajímavý a 1 se k tomuto konceptu vyjádřil neutrálně, avšak všichni by do této kavárny minimálně jednou přišli. 1 osoba zmínila, že za situace, kdy by sortiment byl nabízen zdarma, by kavárnu navštívit podmětla. 6 mužů si nemyslí, že by se v České republice tento koncept stal populární, 4 ano a 1 muž si hodnocením

situace není zcela jistý. 3 respondenti zdůvodňují předpoklad úspěchu těchto kaváren jejich originalitou, 1 osoba vidinou lehce vydělaných peněz a 6 naopak vidí v těchto kavárnách narušení piety a neúctu k zemřelým.

6 mužů nevědělo, že je možné takové kavárny zřizovat. 4 respondenti možnou oblíbenost zdůvodnili odlišným vnímáním hřbitova a kostelů jako veřejného prostoru, originalitu prostředí a liberálnějším přístupem obyvatel státu k novým věcem. Poslední respondent uvedl názor, že obyvatelé Velké Británie vnímají smrt jako součást každodenního života a za zesnulými blízkými chodí na hřbitov trávit svůj volný čas. V Anglii jsou kavárny v prostředí kostelů populární i právě proto, že mohou být v blízkosti svých blízkých delší dobu.

3.2.5 Ženy 31–49 let

	<i>Kladná odpověď</i>	<i>Záporná odpověď</i>	<i>Jiná odpověď</i>
<i>Otázka č. 6</i>	19	3	1
<i>Otázka č. 7</i>	17	4	2
<i>Otázka č. 10</i>	1	21	1
<i>Otázka č. 14</i>	11	10	2
<i>Otázka č. 15</i>	9	14	x
<i>Otázka č. 16</i>	4	18	1
<i>Otázka č. 17</i>	6	15	2
<i>Otázka č. 18</i>	2	21	x
<i>Otázka č. 19</i>	5	15	3

Tabulka 8 - Odpovědi respondentů, ženy 31–49 let – zdroj vlastní zpracování, 2020

Skupinu tvoří 23 respondentek, veřejný prostor definují jako místo přístupné veřejnosti a cítí se v něm volně a svobodně. Neopominutelnou funkcí je možnost svobodného pohybu a setkávání se s lidmi a vytvářet mezilidské vztahy. Pro ženy veřejný prostor symbolizuje možnost projevit názor a získávat informace. 17 žen se na hřbitově cítí bezpečně 2 si nejsou svými pocity v jeho prostorách zcela jisté. 11 respondentek vnímá hřbitov jako místo, které slouží vyhraně zemřelým a 2 nad touto problematikou v minulosti nikdy neuvažovaly.

Většina žen označila konzumaci nápojů a potravin na těchto místech jako nevhodnou a neetickou, ale 8 dalších žen kavárnu vnímalo pozitivně, ačkoli netvrdily, že sami by podnik navštívily. V této kategorii by kavárnu navštívilo 6 dotázaných, z nichž několik žen prostředím hřbitova využívá ve svém volném čase pro procházku a relaxaci a nabídka kávy a zákusku by jejich pobyt ještě více zpříjemnila. Při nabídce sortimentu zdarma odpověděly „Ano“ jen 2 ženy. Respondentky zpochybňovaly kvalitu produktů, kritizovaly absenci finanční odměny za odvedenou práci a vynesly obavy o zneužívání produktů zdarma nemajetných lidí. Českou republiku ženy vnímají jako národ nevěřící a velmi konzervativní, který by tyto kavárny neoceníl, na rozdíl od ostatních států, kde je větší koncentrace věřících, kterým prostředí kostelů připadá příjemné ke konzumaci kávy.

1 respondentka uvedla, že dobrá káva a příjemný servis je známkou skvělé kavárny, pro níž není směrodatné, kde se nachází. Kavárna může poskytovat nový pohled na vzpomínání a rozloučení se zesnulou osobu, který není tak ponurý a pomůže navodit klid. Kladné stránky ženy vidí v krásné architektuře a specifické atmosféře kostela. 7 žen se o provozu kaváren v prostorách kostela dozvědělo až při účasti v šetření.

3.2.6 Muži 31–49 let

	<i>Kladná odpověď</i>	<i>Záporná odpověď</i>	<i>Jiná odpověď</i>
<i>Otázka č. 6</i>	5	x	x
<i>Otázka č. 7</i>	5	x	x
<i>Otázka č. 10</i>	2	3	x
<i>Otázka č. 14</i>	1	3	1
<i>Otázka č. 15</i>	3	2	x
<i>Otázka č. 16</i>	2	2	1
<i>Otázka č. 17</i>	2	2	1
<i>Otázka č. 18</i>	3	2	x
<i>Otázka č. 19</i>	1	2	2

Tabulka 9 - Odpovědi respondentů, muži 31–49 let – zdroj vlastní zpracování, 2020

Pro 5 mužů v této kategorii znamená veřejný prostor svobodu pohybu, shromažďování a symbol volnosti, s nímž je spojeny i jeho nejdůležitější funkce: svoboda pohybu. Všichni souhlasí s tvrzením, že hřbitov je veřejný prostor a cítí se na něm bezpečně. U otázky 14 jeden respondent uvedl, že nad hřbitovem smýšlí jako nad místem,

na němž se lze setkávat podobně jako na náměstí a v parcích. Pouze 2 muži se vyjádřili negativně na provoz kavárny a konzumace sortimentu v prostředí hřbitova. 2 osoby by byli ochotni navštěvovat podnik pravidelně a 1 osoba by tradiční návštěvu hřbitova „oživila“ posezením v kavárně. 1 respondent se domnívá, že nabídka sortimentu zdarma by mohl být element, který by přilákal klientelu, další subjekt uvádí problematiku současnosti, kdy mládež prahne po slávě internetu, k níž by jim mohla pomáhat návštěva kuriózních míst jako jsou tato. Pouze 1 respondent zdůvodnil možnou oblibu tohoto typu kaváren v nadšení lidí setkávat se a konverzovat u kávy bez specifikace místa, ostatní o jejich existenci nevěděli nebo nemají vyhraněný názor na tuto problematiku.

3.2.7 Ženy 50–59 let

	<i>Kladná odpověď</i>	<i>Záporná odpověď</i>	<i>Jiná odpověď</i>
<i>Otázka č. 6</i>	3	x	x
<i>Otázka č. 7</i>	3	x	x
<i>Otázka č. 10</i>	x	3	x
<i>Otázka č. 14</i>	2	1	x
<i>Otázka č. 15</i>	1	2	x
<i>Otázka č. 16</i>	x	3	x
<i>Otázka č. 17</i>	x	3	x
<i>Otázka č. 18</i>	x	3	x
<i>Otázka č. 19</i>	x	2	1

Tabulka 10 - Odpovědi respondentů, ženy 50–59 let – zdroj vlastní zpracování, 2020

Tyto tři respondentky definovaly veřejný prostor jako místo, kde je možné se bez omezení shromažďovat. Všechny ženy se na hřbitovech cítí bezpečně a žádná z nich by takové podniky nenavštěvovala. Provoz kavárny shledávají jako nevhodný, bizarní, neuctiví, nehygienický a poukazují na funkci hřbitova jako místo ticha a klidu pro zemřelé. Jedna žena problematiku úspěchu kavárny vidí v koncentraci starších lidí v prostorách hřbitovů a kostelů a absenci mladší generace, kteří kavárny často vyhledávají. Všechny ženy se o existenci kaváren v prostorách kostelů dozvěděly

v průběhu dotazníku a nedokážou stanovit důvod, proč by lidé tyto provozovny vyhledávali.

3.2.8 Muži 50–59 let

	<i>Kladná odpověď</i>	<i>Záporná odpověď</i>	<i>Jiná odpověď</i>
<i>Otázka č. 6</i>	7	x	2
<i>Otázka č. 7</i>	8	x	1
<i>Otázka č. 10</i>	x	9	x
<i>Otázka č. 14</i>	8	1	x
<i>Otázka č. 15</i>	2	7	x
<i>Otázka č. 16</i>	1	8	x
<i>Otázka č. 17</i>	x	8	1
<i>Otázka č. 18</i>	x	9	x
<i>Otázka č. 19</i>	1	5	3

Tabulka 11- Odpovědi respondentů, muži 50–59 let – zdroj vlastní zpracování, 2020

V této skupině je 9 mužů, pro které veřejný prostor znamená místo přístupné bez omezení, na němž se pořádají kulturní a společenské akce a slouží ke shromažďování lidí. 7 mužů nikdy neuvažovalo o hřbitově jinak než o místě duchovním a pouze 1 respondent uvedl, že pokud podnik provozovaný uvnitř kostela je povolen úřady a církví, neshledává jediného problému k jejímu zřízení. Muži se domnívají, že kavárny provozované v kostelech by mohly být zajímavým místem pro mladší generace, ale oni sami je nepovažují za atraktivní a jejich prostory by nenavštívili. 5 mužů nemá názor k otázce č. 21 a 4 muži se shodli v odlišném vnímání kostelů a hřbitovů, díky větší náboženské tradici.

3.2.9 Ženy nad 60 let

	<i>Kladná odpověď</i>	<i>Záporná odpověď</i>	<i>Jiná odpověď</i>
<i>Otázka č. 6</i>	3	x	x
<i>Otázka č. 7</i>	1	x	2
<i>Otázka č. 10</i>	1	2	x
<i>Otázka č. 14</i>	3	x	x
<i>Otázka č. 15</i>	1	2	x
<i>Otázka č. 16</i>	x	3	x
<i>Otázka č. 17</i>	x	3	x
<i>Otázka č. 18</i>	x	3	x
<i>Otázka č. 19</i>	x	3	x

Tabulka 12 - Odpovědi respondentů, ženy nad 60 let – zdroj vlastní zpracování, 2020

V poslední věkové skupině žen jsou 3 respondentky a uvádí konkrétní příklady veřejných prostorů, jimiž jsou ulice, náměstí, parky a obchody, jejichž nejdůležitější funkcí je jejich přístupnost a také bezpečnost. Všechny ženy považují hřbitov za veřejný prostor, na němž se pouze 1 cítí bezpečně a zbylé 2 nedokážou své pocity při návštěvě hřbitovů zcela specifikovat. Žádná žena nesmyslela o hřbitově jinak než o místě pro zemřelé a představa konzumace občerstvení v místě hřbitova v nich evokuje nepříjemné pocity, které jsou spojené s projevem neúcty mrtvým a nehygienickým prostředím. Ke konceptu kavárny se ženy staví negativně a zdůvodnily své odpovědi především konzervativním smýšlením společnosti a absencí důstojnosti a úcty k mrtvým. Dvě ženy nedokázaly posoudit z jakého důvodu se staly kavárny v kostelech v jiných zemích populární a jedna žena uvedla větší míru věřících a kulturní odlišnosti.

3.2.10 Muži nad 60 let

	<i>Kladná odpověď</i>	<i>Záporná odpověď</i>	<i>Jiná odpověď</i>
<i>Otázka č. 6</i>	9	x	x
<i>Otázka č. 7</i>	8	x	1
<i>Otázka č. 10</i>	1	8	x
<i>Otázka č. 14</i>	9	x	x
<i>Otázka č. 15</i>	2	7	x
<i>Otázka č. 16</i>	3	5	1
<i>Otázka č. 17</i>	4	5	x
<i>Otázka č. 18</i>	2	7	x
<i>Otázka č. 19</i>	4	4	1

Tabulka 13 - Odpovědi respondentů, muži nad 60 let – zdroj vlastní zpracování, 2020

9 respondentů definovalo veřejný prostor jako místa, která se nacházejí venku, jsou přístupná veřejnosti a slouží k odpočinku. Uvádí, že veřejný prostor by měl být místem setkávání lidí a tvorby mezilidských vztahů, ale měl by být využíván i kulturně. 8 mužů se na hřbitově cítí bezpečně a všichni muži pokládají hřbitov jako místo posledního spočinutí. Konzumaci nápojů či jídla vnímá jako nevhodnou, neucitivou 5 respondentů. 4 muži by kavárnu navštívili, jeden respondent sděluje velké nadšení, které by mu zřízení takového podniku udělalo, protože na hřbitovy chodí velmi často na procházky a ostatní respondenti nevidí důvod, proč by toto místo měli navštívit.

Zdůvodnění možného úspěchu kaváren v České republice byla originalita místa, která je spojená s pocitem jedinečnosti a vzrušení a v zahraničí rozmanitost novodobých podnikatelských plánů, pocit dobrodružství a jiný přístup lidí k hřbitovům.

U svého hodnocení vymezují věk respondentů jako mladší generaci, která je do 30 let věku a starší generaci, která je od 30 let více. Do kategorie mladší je zařazeno 48 respondentů a do skupiny starší 52 respondentů.

3.3 Vyhodnocení šetření

K vyhodnocování zvolených hypotéz byla zvolena forma dotazníkového šetření a konkrétní dotazníky byly předloženy 100 respondentům.

První hypotéza předpokládá, že hřbitov nenaplnuje funkci veřejného prostoru a lidé ho nevnímají jako veřejný prostor.

Tato hypotéza se potvrdila částečně.

Na základě výsledků šetření vyplývá, že lidé vnímají hřbitov jako veřejný prostor, který ovšem nenavštěvují tak často jako náměstí, parky nebo obchodní domy, které vnímají jako typičtější místa veřejného prostranství. Dotazovaní vnímají hřbitovy především jako místem klidu a ticha, které slouží zemřelým, na kterém se ovšem necítí nepříjemně. Neuvažují o něm jako o prostoru, který by mohl sloužit k setkávání a který vybízí k trávení volného času.

Druhá hypotéza předpokládala, že se lidé na hřbitově cítí nepříjemně a navštěvují je pouze při významných příležitostech.

Tato hypotéza se potvrdila částečně.

Na menšinu respondentů působí negativní atmosférou pouze židovské, koncentrační, příhraniční nebo velmi staré a nezachovalé hřbitovy. Lze usoudit, že díky revitalizacím a estetickým úpravám prostředí hřbitovů ze strany obcí a církví je lidé nevnímají pouze negativně a stále existuje naděje, že se hřbitovy stanou vyhledávanějším prostorem, o něhož budou sami pečovat a zvelebovat ho nejen péčí o náhrobky, ale také svou přítomností. Na hřbitov je zavedou pouze křesťanské svátky nebo výročí narozenin a úmrtí zesnulého, samovolně se až na výjimky na tato místa lidé nevypravují.

Třetí hypotéza předpokládala, že lidé nebudou mít zájem kostelní kavárny navštěvovat a že mladé lidi by při rozhodování, zda kavárnu navštívit ovlivnila skutečnost, že není potřeba za poskytované služby platit.

Tato hypotéza se potvrdila.

I přes nádhernou architekturu a neobyčejnou atmosféru se respondenti k samotné problematice provozu kaváren v prostorách kostelů staví nelibě a zdůvodňují jej

především neetičnosti. Nepředpokládají oblibu kavárny ani u věřících, před či po bohoslužbě a ani u turistů, kteří přišli právě za návštěvou a prohlídkou kostela. Většina účastníků šetření se s kavárnou, která je provozována v kostele nikdy nesetkali a nebyli schopni svůj subjektivní názor zcela vyjádřit. Respondenty do 20 let by přiměla k návštěvě kaváren nabídka sortimentu zdarma. Avšak na dotazované ve věkovém rozmezí 21–30 let by kavárna v níž není potřeba platit za služby působila nedůvěryhodně.

Čtvrtá hypotéza předpokládala větší otevřenost k provozu kaváren u mladých lidí a větší konzervativnost u starší generace, která hřbitovy vnímá jako místo odpočinku zesnulých.

Tato hypotéza se nepotvrdila.

Mladá generace je v očích starších viděna jako potenciální zákazníci kavárny, ale odpovědi respondentů na tuto tematiku jsou velmi vyrovnané u obou kategorií. Mladí lidé nejsou tomuto konceptu výrazně otevřenější, možná jejich dosavadní nezkušenosti v této oblasti. Na základě jejich odpovědí je ale větší pravděpodobnost, že by byli ochotni změnit názor v kladný.

Starší generace vnímá hřbitovy jako místo odpočinku zemřelých, kam není vhodné umístit komerční podnik z obavy narušení klidné atmosféry kostela. Někteří by ovšem ze stejných důvodů kavárny podpořili. Starší generace vnímá koncept kaváren jako možnou šanci využití kostelů, jak získat větší zájem mladých lidí o tato místa.

Dotazník jsem koncipovala do dvou částí, té, která byla povinná a stěžejní pro mé šetření, viz výše a druhé části, která byla dobrovolná. Požádala jsem respondenty, zda by byli ochotni se mnou sdílet i své pocity, které měli při vyplňování dotazníku, jež v sobě skrýval tematiku hřbitovů a provozu kavárny v jeho prostorách. Respondenti měli možnost vyjádřit, zda měli příjemné či nepříjemné pocity pro zodpovídání otázek. A sdělit mi svůj názor k tématice. V této části jsem vyzvala respondenty ke sdělení svých příjemných či nepříjemných pocitů, zda je evokovala spíše samotná tematika hřbitovů nebo představa kavárny v jejich prostředí a vytvořila jsem prostor pro možnost vyjádření se.

Pouze 4 respondenti uvedli, že jsou věřící, z nichž všechny byly ženy. Pouze jedna se cítila nekomfortně při vyplňování dotazníku a dvě dotázané byly

pohoršené z představy takovéto kavárny, ale zbylé dvě by této možnosti využilo. 60% osob šokovala představa kaváren zřízených na hřbitově. A u 50% respondentů vzbudil tento dotazník mnoho otázek, které museli sdílet se svými blízkými. Celkově lidé hodnotily dotazník jako zajímavý, ojedinělý a nečekaný. V menší polovině případů tematika hřbitovů vzbuzovala rozpolcené emoce, které bych kvalifikovala jako jakýsi obranný mechanismus člověka na nevšední až morbidní téma.

Závěr

V mé diplomové práci „*Veřejný prostor*“ jsem se zabývala charakteristikou veřejného prostoru, jeho právním rámcem, funkcí a typologií, hřbitovy a jejich historickým vývojem, charakteristikou a druhy. V šetření jsem se dotazovala respondentů na charakteristiku veřejného prostoru a jeho nejdůležitější funkce, zabývala jsem se, jak respondenti vnímají hřbitovy, zda podle nich jsou veřejným prostorem a jaký mají názor na provoz komerčního objektu v prostorách kostelů a hřbitovů.

Veřejné prostory jsou nejdůležitějším prostorem měst a obcí, které dávají místu osobitý charakter. Nejdůležitějším elementem veřejného prostoru je jeho přístupnost a také bezpečnost, když se lidé ve veřejných prostorách cítí příjemně a v bezpečí, dochází k jeho častějšímu užívání, který je jeho hlavním cílem. Aby se nevytrácel účel veřejného prostoru, shromažďování a komunikace lidí, musí být aktivita osob ve veřejném prostředí podporována nejen estetickým dojmem místa, ale také jeho bezbariérovým a logickým prostorovým uspořádáním. Celkové vnímání veřejného prostoru je velice subjektivní.

Na základě zpracování tématu „*Veřejný prostor*“ shledávám největší zápor v absenci definice pojmu veřejného prostoru legislativou, čímž dochází k různorodému výkladu a složité orientace v problematice. V průběhu psaní své diplomové práce, kdy jsem poctivě studovala materiály a zákony a rozšiřovala své vědomosti, jsem se přesvědčila, že problematika pojmu veřejného prostranství je nedostatečně upravená a literatura pojem často zaměňuje či sjednocuje s pojmem veřejného prostranství, což může vést ke zmatečnosti.

Hřbitovy a pohřebiště jsou jakýmsi zvláštním druhem veřejného prostoru, který je omezen v jeho užívání. V současné době jej lidé nevnímají jako typický veřejný prostor, který plní funkci shromažďování a pořádání různých kulturních akcí, jak tomu bylo v dobách minulých. Populace již nevnímá pohřebiště jako součást každodenních životů a téma smrti je tabuizováno.

Z výsledků šetření lze soudit, že hřbitov plní funkci pocitu bezpečí, kterou hodnotím jako jednu z nejdůležitějších, je neodmyslitelnou součástí každého sídelního veřejného prostranství, ale neplní funkci shromažďování lidí, není místem přístupným bez omezení a neláká k častějšímu trávení času v jeho prostorách. V České republice není

velký podíl věřících obyvatel, tím návštěvy kostelů a pohřebišť nedosahují vysokých čísel, a právě proto se idea provozu kavárny neshledává se silnou podporou. Většině dotazovaným tento koncept připadal nevkusný, neetický a neuctivý, několika osobám dokonce představa konzumace občerstvení v těchto místech připadala nehygienická. Někteří myšlenku zcela nevyvrací, ale sami by podnik nepodpořili. Menšina dotazovaných tráví v kostele a v přilehlé hřbitovní zeleni svůj volný čas, protože na ně tato místa působí relaxačně, a provozoven v se rádi stali stálými zákazníky.

Předpokládala jsem, že lidé o těchto provozovnách mají větší povědomí a tím jsou i více otevřeni tomuto konceptu v České republice. Na základě četnosti odpovědí respondentů, kteří zmiňovali mladou generaci, která touží po nových a neobvyklých věcech nevyklučují získání oblíbenosti kostelních kaváren u mladých lidí. Rizikem jejich příchodu by ovšem byla ztráta klidné atmosféry kostela. Otázkou je, jak je do těchto míst přilákat?

Resumé

In the theoretical part of my work I deal in detail with public space as a separate concept and I put it in context. In the second, practical half of my work I also deal with public space, which is unusual for people, the cemetery. I start from the theory that the cemetery is a place which we do not currently visit as often as some other public spaces do, and we can feel more intense emotions in its premises. My goal in the practical part is to evaluate whether people perceive cemeteries as equal public space, which fulfills all the signs of public space.

In my diploma thesis „*Public Space*“ I dealt with the characteristics of public space, its legal legislation, functions and typologies, cemeteries and their historical development, characteristics and types. In the survey I asked respondents about the characteristics of public space and its most important functions, I looked at how respondents perceive cemeteries, if they think the cemeteries are public space and what they think about cafe in churches and cemeteries.

Public spaces are the most important space of towns and villages, which give the place a distinctive character. The most important element of public space is its accessibility and security, when people feel comfortable and safe, they use it more often, which is its main goal. In order not to lose the purpose of public space, gathering and communicating people, the activity of people in the public environment must be supported by the aesthetic impression of the place and logical spatial arrangement.

Based on the processing of the theme "Public Space" I find the greatest negative in the absence of the definition of the term legislation, which leads to a diverse interpretation and complex orientation in the issue. The term is often confused or unified with the notion of public space, which can lead to confusion.

Cemeteries and burial grounds are a special kind of public space that is limited in its use. At present, people do not perceive it as a typical public space that fulfills the function of gathering and organizing various cultural events, as it was in the past. The population no longer sees the burial ground as part of everyday life, and the theme of death is taboo.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

BLAŽEK, Jiří. *Stavební zákon s komentářem a souvisejícími předpisy* 2018. 4. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2017. ISBN 978-80-7554-107-9. Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®.

ČABALOVÁ, Markéta. *Prostory: Průvodce tvorbou a obnovou veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2014. ISBN 978-809-0491-861.

ČABALOVÁ, Markéta, Magdalena MACEKOVÁ, Lumír MÍČÁK, Martin NAWRATH, Marie ŘÍMANOVÁ, Robert SEDLÁK a Petra ŠILBERSKÁ. *Kvalitní veřejné prostory: Metodika tvorby a obnovy veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2011.

DURDÍK, Petr. *Veřejná prostranství: Veřejná prostranství, prostranství a územní plánování*. Brno: Ústav územního rozvoje, 2013. ISBN 978-80-87318-27-0.

GEHL, Jan. *Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství, 2000. s.17-21, ISBN 80-95834-79-0.

GEHL, Jan. *Města pro lidi*. Brno: Nadace Partnerství, 2012., ISBN 978-80-260-2080-6

HANÁK, Janek. *Také hřbitovy bývají významným veřejným prostorem v obcích. Moderní obec: Správa a rozvoj*, 2018, Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®

HODROVÁ, Daniela. *Místa s tajemstvím. Kapitoly z literární topologie*. Praha: Koniasch Latin Press, 1994. ISBN 80-85917-03-3

KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2017. ISBN 978-80-261-0707-1.

KOVÁŘ, Jan, Martina PEŘINKOVÁ a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Hřbitov jako veřejný prostor*. Praha: Gasset ve spolupráci s VŠB-TU Ostrava, 2014. ISBN 978-80-87079-44-7.

MAREK, Karel a PRŮCHA, Petr. *Stavební právo v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-8757-600-7. Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®.

NEŠPOROVÁ, Olga. *O smrti a pohřbívání*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. ISBN 978-807-3253-202.

PERLÍN, Radim. *Veřejná prostranství: Veřejná prostranství malých sídel*. Brno: Ústav územního rozvoje, 2019. ISBN 978-80-87318-74-4.

PLOS, Jiří. *Stavební zákon s komentářem. Pro praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3865-9. Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®

PRINCIPY A PRAVIDLA URBANISTICKÉ KOMPOZICE V PŘÍKLADEHC. In: . Praha: Ústav územního rozvoje, 2016, číslo 1. ISSN 978-80-7538-057-9.

Pohřeb a pohřebiště. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2015. ISBN 978-80-7538-042-5.

SOFRON, Jaromír. *Kostel, hřbitov a fara v Dýšíně*. Dýšina: Římskokatolická farnost, 2012

STEJSKAL, David a Jaroslav ŠEJVL. *Pohřbívání a hřbitovy*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-680-6.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd. 1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. 144 s. ISBN 80-214-2505-9

ŠTOGR, Josef. *Partnerství a participace: shrnutí témat a výstupů programu Iniciativa na podporu partnerství v komunitách - Community Partnership Support Initiative*. Praha:., str. 132, Nadace Open Society Fund Praha, 2001.

TUHÁČEK, Miloš, JELÍNKOVÁ, Jitka a kolektiv. *Právo životního prostředí: Praktický průvodce*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5464-2. Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®

VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Pohřebnictví*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR, c2013. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-904579-5-9.

Internetové zdroje

AMBROŽOVÁ, Z. Veřejné prostory malých měst – teoretická východiska. *Urbanismus a územní rozvoj*. [online]. 2010, roč. 13, č. 6/2010, Dostupné z:

http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-aknihovna/casopis/2010/2010-06/04_verejne.pdf

ČENÍN, Karel. *Veřejná prostranství: Právník č. 10/2016* [online]. 2016, Dostupné z: <https://app.codexis.cz/doc/LT/103543/s/ve%C5%99ejn%C3%A9%20prostranstv%C3%AD>

HUPKOVÁ, Martina. Prostředí a kultura českých hřbitovů: V zorném poli geografů.

In: *Geografické rozhled* [online]. 4. 2008. Dostupné z:

<http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/dokument/10/ceshrbit.pdf>

MELKOVÁ, Pavla et al. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. 1. vyd. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. 2014. ISBN 978-80-87931-11-0. Dostupné také z:

http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/manual_tvorby_verejnych_prostranstvi/pdf/IPR-SDM-KVP_Manual-tvorby-verejnych-prostranstvi.pdf

Národní památkový ústav: Metainformační systém [online]. Národní památkový ústav, 2020 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z:

https://iispp.npu.cz/mis_public/searchDocument.htm?search=id%3A%281062887%29

PRINCIPY A PRAVIDLA ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ: Funkční složky. In: . Brno: Ústav územního rozvoje, ročník 2019. Dostupné také z:

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>

Právní předpisy a judikatura

zákon č. 128/2000 Sb. o obcích

zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 256/2001 Sb. *Zákon o pohřebnictví a o změně některých zákonů*

vyhláška č. 500/2006 Sb. o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti

vyhláška 501/2006 Sb. o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního rozhodování, územního opatření a stavebního řádu

vyhláše č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích bezbariérového užívání staveb

Příručka technické asistence ECA 2003

Nález Ústavního soudu ze dne 22.3.2005, sp. zn. Pl. ÚS 21/2

Seznam použitých zkratk

Aj. – a jiné

Apod. – a podobně

Např. – například

Tj. – to jest

Tzv. – takzvaný

Seznam Tabulek

Tabulka 1 - Rozdělení respondentů dle věku	37
Tabulka 2 - Rozdělení respondentů dle dosaženého vzdělání	37
Tabulka 3- Popularita kaváren v kostele na území České republiky	49
Tabulka 4 - Odpovědi respondentů, žena do 20 let.....	51
Tabulka 5- Odpovědi respondentů, muž do 20 let	52
Tabulka 6 - Odpovědi respondentů, žena 21–30 let	53
Tabulka 7- Odpovědi respondentů, muži 21–30 let	54
Tabulka 8 - Odpovědi respondentů, ženy 31–49 let	55
Tabulka 9 - Odpovědi respondentů, muži 31–49 let	56
Tabulka 10 - Odpovědi respondentů, ženy 50–59 let	57
Tabulka 11- Odpovědi respondentů, muži 50–59 let	58
Tabulka 12 - Odpovědi respondentů, ženy nad 60 let	59
Tabulka 13 - Odpovědi respondentů, muži nad 60 let	60

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Je hřbitov veřejný prostor?	38
Obrázek 2- Cítíte se na hřbitově bezpečně?	39
Obrázek 3- Jak často navštěvujete hřbitovy?	40
Obrázek 4 -Pocitujete rozdíl mezi hřbitovy na vsi a ve městech?	43
Obrázek 5-Působí na Vás hřbitov v Dýšině „příjemně“?	44
Obrázek 6- Domníváte se, že hřbitov má sloužit jen pro mrtvé jako poslední místo spočinutí?	45
Obrázek 7- Napadlo Vás, že by kostely mohly být užity jiným způsobem než jen duchovním?	46
Obrázek 8- Navštěvovali byste tento typ kavárny v případě, že by nabízený sortiment byl zdarma?	48

Seznam příloh

Příloha č. 1

Dotazník, vlastní zpracování, 2020

Příloha č. 2

Obrázek č. 9. - *Hřbitov Dýšina* [online]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné z:

https://www.obecdysina.cz/data/editor/504cs_16_big.jpg?gcm_date=1511173784

Obrázek č. 10. *Oficiální stránky obce Dýšina* [online]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné z:

Kostel Nejsvatější Trojice a sv. Šimona a Judy

Příloha č. 3

RSPB Titchwell Marsh, vlastní zpracování, 2020

Příloha č. 4

Cromer, vlastní zpracování, 2020

Příloha č. 5

Norwich, vlastní zpracování, 2020

Příloha č. 6

Norwich Coffe, vlastní zpracování, 2020

Příloha č. 7

Schéma veřejného pohřebiště [online]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné z:

<http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/dokument/70/verpohr.pdf>

Příloha č. 8

Mapa pohřebišť a krematorií v ČR [online]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné z:

<http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/database/mapapohr.pdf>

Přílohy

Příloha č. 1 - Dotazník

Dotazník

Vnímání veřejného prostoru

Dobrý den, jmenuji se Barbora Šejdlová a jsem studentkou FPR ZČU. Věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku k mé diplomové práci, který je zcela anonymní. Moc Vám děkuji za spolupráci.

1. Jste

- Žena
- Muž

2. Do jaké věkové kategorie patříte?

- Do 20 let
- 21 – 30 let
- 31 – 49 let
- 50 – 59 let
- 60 a více

3. Nejvyšší dosažené vzdělání

- Základní
- Střední bez maturity, vyučen
- Střední s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

4. Jak byste charakterizovali pojem “*Veřejný prostor*”?

5. Jaká je podle Vás nejdůležitější funkce veřejného prostoru?

6. Je hřbitov veřejný prostor?

- Ano
- Ne
- Nevím

7. Cítíte se na hřbitově bezpečně?

- Ano
- Ne
- Jiná

8. Jak často navštěvujete hřbitovy?"

- Nikdy
- 1x – 2x ročně
- 3x – 4x ročně
- 5x a vícekrát ročně

9. Při jaké příležitosti hřbitovy navštěvujete?

10. Ocitli jste se ve svém životě na hřbitově, kde jste se cítili velice nepříjemně?

Odpověď zdůvodněte

11. Pociťujete rozdíl mezi hřbitovy na vsi a ve městech?

- Ano
- Ne
- Jiná

12. Pokud jste odpověděli v předešlé otázce “ANO”, odpověď prosím zdůvodněte.

13. Působí na Vás hřbitov v Dýšeně “příjemně”?

- Ano
- Ne
- Jiná

14. Domníváte se, že hřbitov má sloužit jen pro mrtvé jako “posledním místem spočinutí”?

- Ano
- Ne
- Jiná

15. Napadlo Vás, že by kostely mohly být užity jiným způsobem než jen duchovním?

- Ano
- Ne

16. Jaký je Váš názor na provozování kavárny v prostoru kostela s možností konzumace uvnitř. I v prostředí hřbitova (například na lavičce před kostelem)?

17. Navštěvovali byste tento typ kavárny? Odpověď zdůvodněte.

18. Navštěvovali byste tento typ kavárny v případě, že by nabízený sortiment byl zdarma?

- Ano
- Ne

19. Myslíte si, že by tento typ kavárny mohl být v ČR “populární”?

- Ano
- Ne
- Jiná

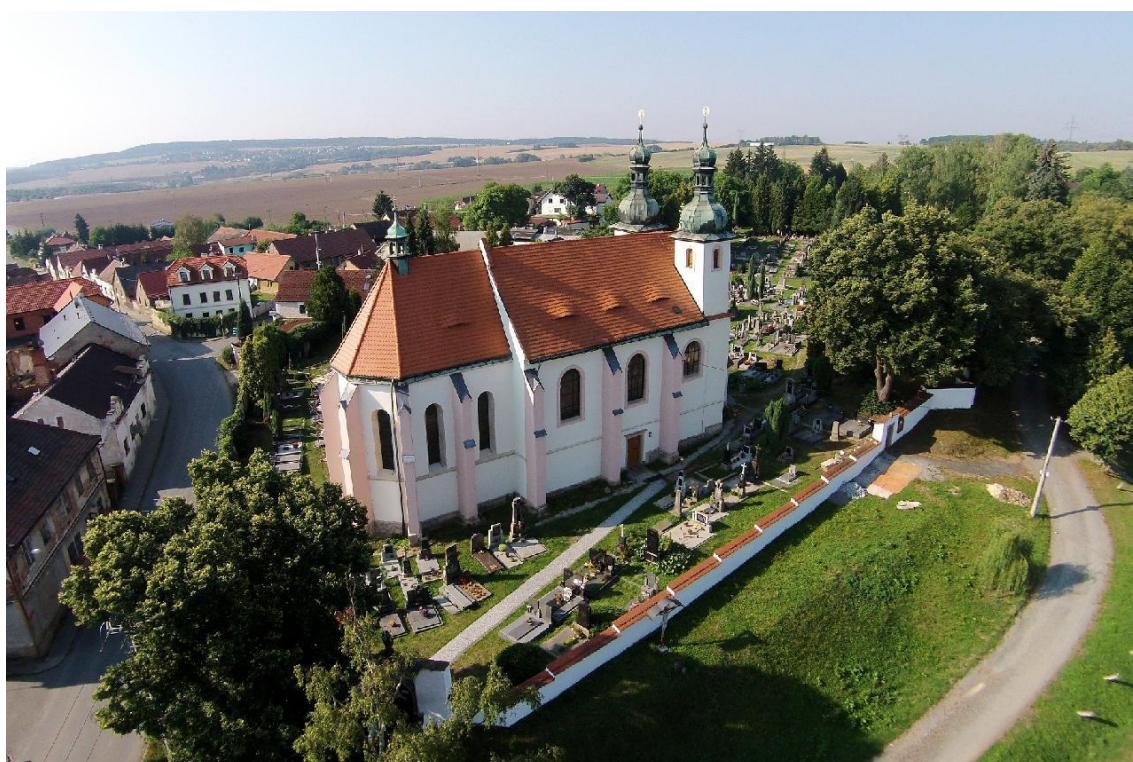
20. Zdůvodněte, prosím, svoji odpověď z předešlé otázky.

21. Z jakého důvodu jsou tyto kavárny v jiných zemích populární? (Váš subjektivní názor).

Příloha č. 2 - Hřbitov Dýšina

Obrázek č. 9 – Hřbitov Dýšina

Obrázek 10 - Kostel Nejsvatější Trojice a sv. Šimona a Judy

Příloha č. 3 - RSPB Titchwell Marsh

Royal society for the protection of bird, v překladu Královská společnost pro ochranu ptáků, je charitativní organizace, která spravuje mnoho přírodních rezervací na území Velké Británie.. Na fotografiích je zachycen tzv. ekologický pohřeb, který jsem zmiňovala v kapitole 2.2., na lavičkách jsou uvedeny iniciály zemřelého a datum narození a úmrtí. V některých případech rodina vytvoří kratší či delší epitaf. Lavičky jsou vytvořeny v přírodní rezervaci v obci Titchwell, ve Východní Anglii.

Obrázek 11 – RSPB Titchwell Marsh

Obrázek 12 - RSPB Titchwell Marsh

Obrázek 13 – RSPB Titchwell Marsh

Příloha č. 4 – Cromer

Na těchto fotografiích je zachycena Kostel svatého Petra a Pavla a přilehlý hřbitov v centru města Cromer. Hřbitov s pomníkem zde plní funkci náměstí, přes něhož denně přejde stovka lidí a v jeho okolí se nachází zastávka autobusu a obchodní třída.

Obrázek 14 - Cromer

*Obrázek 15 -
Cromer*

Příloha č. 5 – Norwich

Zde můžete vidět hřbitov a Kostel svatého Štěpána v centru města Norwich ve východní Anglii. Hřbitov lidé využívají jako místo, kde mohou spočinout ve stínu stromů a oddat se relaxaci, plní funkci parku, kdy lidé „svačí“ na trávě v prostoru mezi náhrobky. V prostoru kostela je zřízena kavárna, která nabízí standartní sortiment za přijatelné ceny. V její blízkosti je rušná silnice s velkým počtem zastávek autobusu, z druhé strany kostel a hřbitov lemuje ulice s řadou obchůdků. Přímo ze hřbitovní brány se dostanete na vstupní cestu obchodního centra, které je velmi využívané. Když se návštěvník postaví do prostoru vstupní brány, může po levici hledět do příjemné zeleně hřbitova přilehlého kostela, vpřed na gigantický nápis „Starbucks“ nebo „M&S“ a po pravici na mohutné nákupní centrum.

Obrázek 16 - Norwich

Obrázek 17 - Norwich

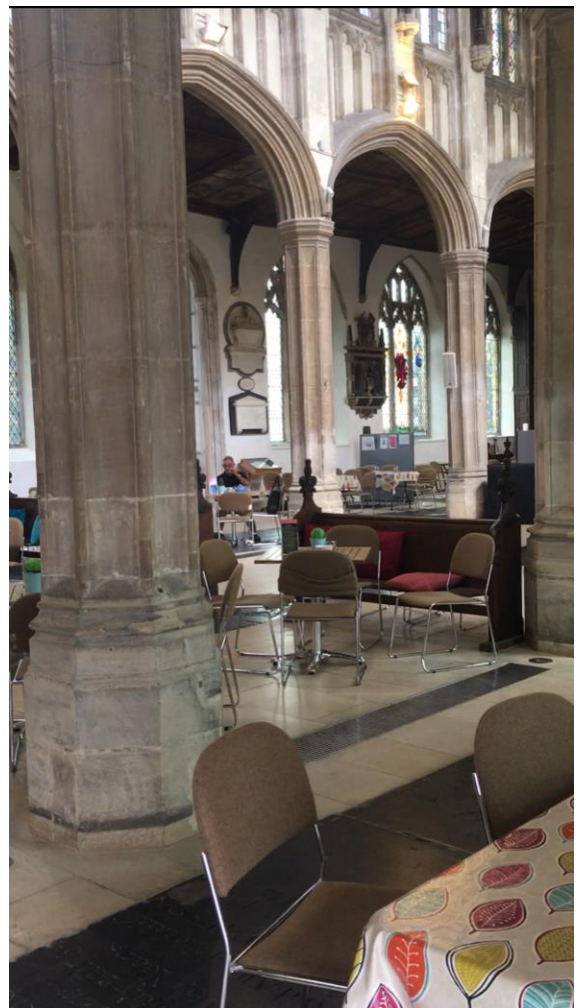
Obrázek 18 - Norwich

Příloha č. 6 – Norwich Coffe

Na fotografiích je zaznamenáno prostředí kavárny, která se nachází uvnitř Kostela svatého Petra a Pavla ve městě Norwich.

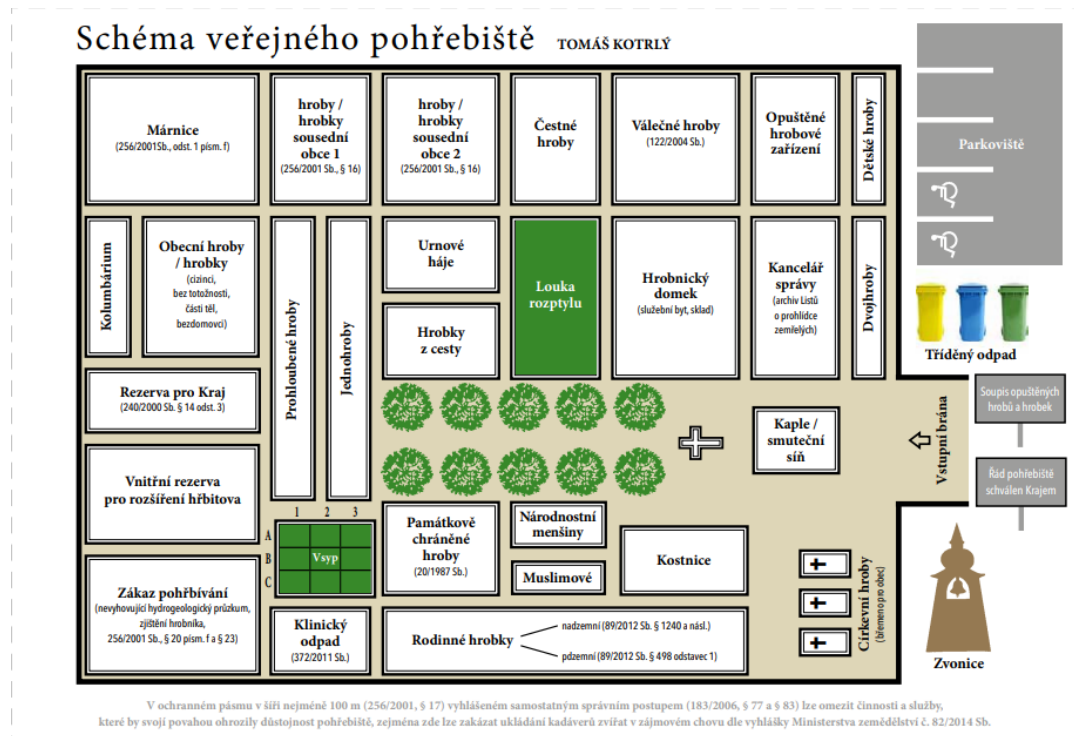

Obrázek. 19 - Norwich Cafe

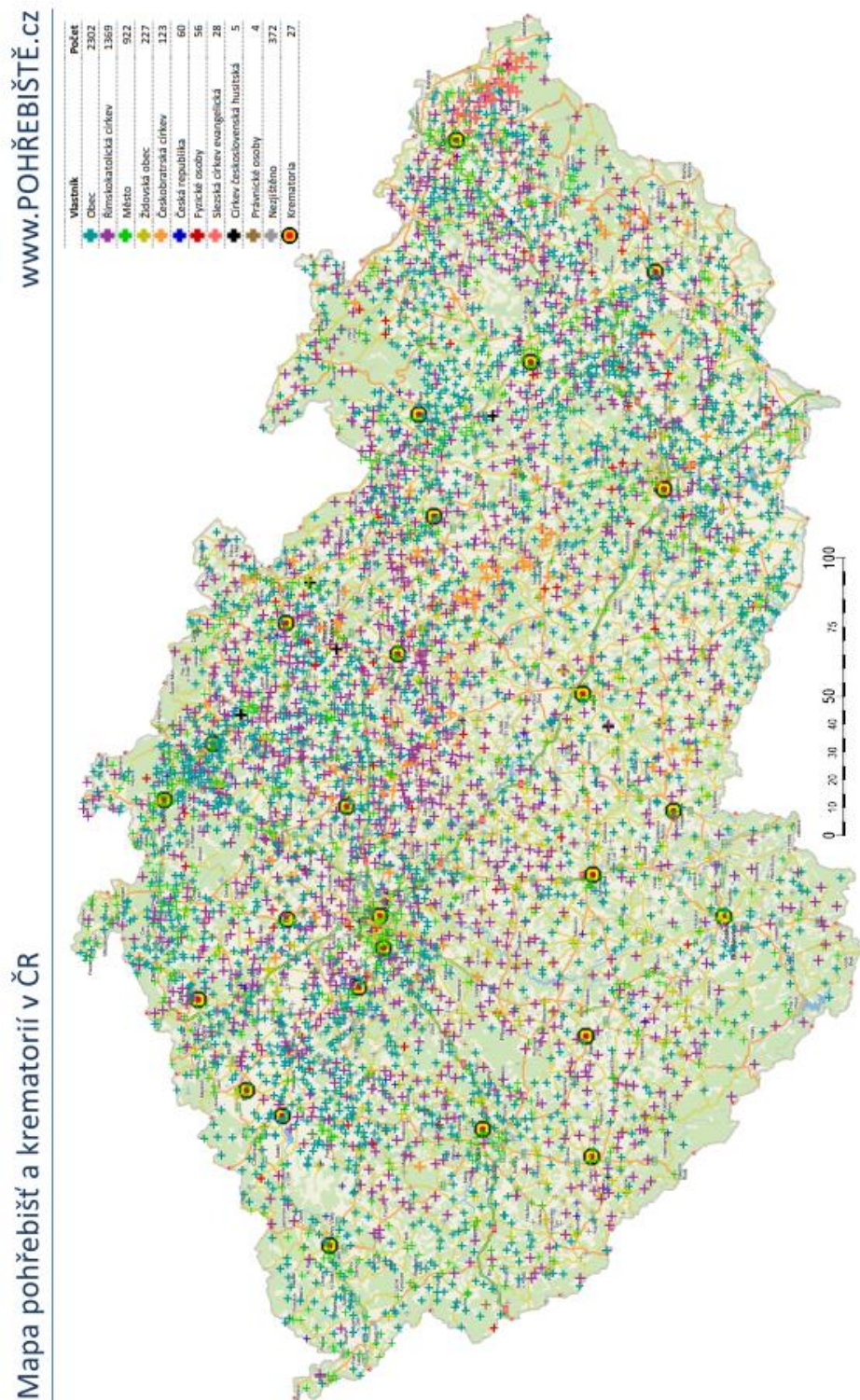
Obrázek 20 - Norwich Cafe

Příloha č. 7 – Schéma veřejného pohřebiště

Obrázek 21 – Schéma veřejného pohřebiště

Příloha č. 8 – Mapa pohřebišť a krematorií v ČR

Obrázek 22 – Mapa pohřebišť a krematorií v ČR